

การศึกษาเปรียบเทียบการตอบคำชมของผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่น

A comparative study of compliment responses among Thai and Japanese speakers

ภิมพลีษฐ์ เตชะราชันย์*

bhimbasistha@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้ามวัฒนธรรมเพื่อเปรียบเทียบกลวิธีการตอบคำชมระหว่างผู้พูดชาวไทยและผู้พูดชาวญี่ปุ่น โดยเก็บข้อมูลจากการเติมเต็มปริศนาโดยใช้แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งประกอบด้วยคำถามระหว่างเพื่อน 4 สถานการณ์ ได้แก่ การชมเกี่ยวกับบุคลิกภายนอก บุคลิก/คุณสมบัติ ความสามารถ และความเป็นเจ้าของ โดยให้ผู้บอกภาษาตอบคำชมในกล่องคำพูดที่กำหนดไว้ ผู้บอกภาษาเป็นชาวไทยและชาวญี่ปุ่นอย่างละ 20 คน โดยเป็นชายและหญิงอย่างละ 10 คน รวมทั้งหมด 40 คน ผลการศึกษาแสดงว่า ผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นใช้กลวิธีหลักในการตอบคำชมสอดคล้องกันในทุก 4 สถานการณ์ นั่นคือ รับคำชมมากที่สุด รองลงมาคือเลี่ยงคำชม และปฏิเสธคำชมน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม ผู้พูดทั้งสองวัฒนธรรมใช้กลวิธีย่อยแตกต่างกันในการตอบคำชมแต่ละสถานการณ์ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้กลวิธีย่อยร่วมกันในการตอบคำชมพบว่า แม้ผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นจะใช้รูปแบบกลวิธีร่วมที่แตกต่างกัน แต่องค์ประกอบที่เป็นกลวิธีย่อยที่ใช้มากที่สุดในกลวิธีร่วมในการตอบคำชมเหมือนกัน นั่นคือ การขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำชม รองลงมาคือ การลดระดับ/จำกัดคำชม และเห็นด้วยกับคำชม โดยกลวิธีย่อยทั้งสามนี้จัดอยู่ในกลวิธีหลักในการรับคำชม และสะท้อนให้เห็น *คติการเห็นด้วย* และ *คติความถ่อมตน* ในหลักการความสุภาพของลีช (Leech, 1983) ซึ่งเป็นหลักการที่อยู่เบื้องหลังการตอบคำชมของผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่น

คำสำคัญ : การตอบคำชม, กลวิธีทางวจนปฏิบัติศาสตร์, การศึกษาข้ามวัฒนธรรม, การเติมเต็มปริศนา

* นิสิตปริญญาเอกภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

This study investigates cross-cultural compliment responses (CR) among Thai and Japanese speakers. The data were collected using the Discourse Completion Task (DCT) method. The DCT is in the form of an electronic questionnaire comprising four situational settings involving friend-to-friend compliments, – compliments about appearance, character, ability and possession – and requires an informant to type their response to each compliment situation in the quotationized answer box ("—"). A total of 40 informants (20 for each nationality, and 10 for each gender) participated in the study. The findings demonstrate a consistent corresponding tendency across macro compliment response strategies used by Thai and Japanese speakers in the four situational settings, i.e. 'Accept' most, 'Evade' fewer, and 'Reject' least. However, the two language cultures differ in their use of micro compliment response strategies in each situation. A thorough investigation of the use of combination strategies (use of more than one strategy) reveals that although Thai and Japanese speakers vary in the use of combination patterns, they commonly utilize some of the same micro strategies, i.e. appreciation, agreement, and downgrading/qualifying compliments, as major elements in the combination patterns. The manipulation of these three micro strategies reflects two of Leech's (1983) Politeness Principle maxims: The *Agreement Maxim* and the *Modesty Maxim*, which are the philosophical foundations to the compliment response strategies of both Thais and Japanese, with oriental culture in common.

Keywords: compliment response, pragmatic strategy, cross-cultural study, Discourse Completion Task (DCT)

1. บทนำ : คำชม การตอบคำชม และการแปรข้ามวัฒนธรรม

การชม (complimenting) และ *คำชม* (compliment) เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางด้านบวก (positive value) ดังที่โฮล์มส์ (Holmes, 1988) กล่าวว่า “ถ้อยคำที่จัดเป็นคำชมนั้นจะต้องอ้างถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีคุณค่าในเชิงบวกในมุมมองของคู่สนทนา และสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับผู้ฟัง” (น.454) การชมจึงถือได้ว่าเป็นวัจนกรรม (speech act) ที่สำคัญอย่างหนึ่งในทุกบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เพราะเป็นวัจนกรรมที่พบเห็นได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังทำหน้าที่เสมือนสิ่งที่ “หล่อลื่นกงล้อสังคม” (to oil social wheels) (น.462) เพราะเป็นการแสดงความใส่ใจความต้องการหน้าเชิงบวก (positive face want) ของผู้ฟัง และยังช่วยเพิ่มความเป็นปึกแผ่น (solidarity) ระหว่างผู้คนอีกด้วย เช่นเดียวกับฮ็อบส์ (Hobbs, 2003) ที่อธิบายว่าการชมเป็นวัจนกรรมซึ่งเป็นการให้ความดีความชอบทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมแก่ผู้ฟังในเรื่องความเป็นเจ้าของ ทักษะความสามารถ บุคลิกภาพ ฯลฯ และสิ่งนั้นต้องเป็นสิ่งที่ได้รับการประเมินจากทั้งผู้พูดและผู้ฟังว่ามีคุณค่าเชิงบวก (น.249) นอกจากนี้ การชมยังจัดเป็น *ความสุภาพเชิงบวก* ตามแนวคิดเรื่องความสุภาพเชิงบวกและเชิงลบ (positive and negative politeness) ของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) เนื่องจากการชมเป็นการส่งเสริมหน้าเชิงบวกของผู้ฟังโดยการสังเกตและใส่ใจผู้ที่เราพูดด้วย (น.108)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาให้ลึกลงไป การชมอาจถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบ (a threat to negative face) ต่อผู้ฟังก็ได้ บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) ชี้ให้เห็นว่า การชมจัดเป็นการคุกคามหน้า (Face-Threatening Act: FTA) ที่สำคัญ เพราะเป็นวิธีการหนึ่งในการเลือกใช้ถ้อยคำ (redressive action) โดยการชมอาจเป็นการแสดงเป็นนัยว่าผู้ที่กล่าวชมต้องการสิ่งของหรือบางสิ่งบางอย่างจากผู้ถูกชม หรืออาจทำให้ผู้ถูกชมรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณผู้ที่กล่าวชม และรู้สึกว่าจะต้องกล่าวคำชมกลับไป (น.73)

เมื่อการชมเป็นวัจนกรรมที่พบเห็นได้ทั่วไปในทุกสังคมและในการปฏิสัมพันธ์ทั่วไปในชีวิตประจำวัน *การตอบคำชม*¹ (compliment response) ซึ่งจัดเป็นคู่ถ้อยคำ (adjacency pair) ของคำชม (compliment) ก็ย่อมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การตอบคำชมบางครั้งมีลักษณะเป็นพาหสัมพันธ์² (phatic expression) ที่มีรูปแบบที่เป็นพิธีการ (ritual type) โดยมีบทบาทในการสร้างเสริมความเป็นปึกแผ่นในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสร้างความกลมเกลียวในปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Tang and Zhang, 2009, p.326)

อย่างไรก็ตาม พอเมอแรนซ์ (Pomerantz, 1978 อ้างใน Holmes, 1986, p.491) ชี้ให้เห็นว่า ในการตอบคำชมนั้น ผู้ถูกชมจะต้องหาทางออกของข้อขัดแย้งภายใต้เงื่อนไขของการสนทนา กล่าวคือ โดยทั่วไป คำตอบที่เป็นที่คาดหวังของผู้กล่าวชม (preferred second) ก็คือการเห็นด้วยกับถ้อยคำก่อนหน้า (previous utterance/first part) ดังนั้น ผู้ถูกชมจึงถูกแรงกดดันจากคำชมให้ต้องเห็นด้วยกับผู้กล่าวชมและยอมรับคำชม ในขณะเดียวกัน แรงกดดันอีกด้านก็คือการที่ผู้ถูกชมต้องหลีกเลี่ยงหรือพยายามลดการยกยอตัวเอง ซึ่งลีช (Leech, 1983, pp.136-138)

จัดแรงกดดันแรกไว้ภายใต้ *คติความเห็นด้วย* (Agreement Maxim) และแรงกดดันหลังไว้ภายใต้ *คติความถ่อมตน* (Modesty Maxim)

คติความถ่อมตนดังกล่าวนี้เองที่สร้างแรงกดดันให้ผู้ถูกชมต้องปฏิเสธหรือไม่เห็นด้วยกับผู้กล่าวชม ดังจะเห็นได้จากข้อมูลภาษาอังกฤษอเมริกันที่พอมเอร์แรนซ์ (Pomerantz, 1978 อ้างใน Holmes, 1986, p.491) ซึ่งถือเป็นนักวิจัยคนแรกที่ศึกษาการตอบคำชมในมุมมองทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ พบว่า ในการรับคำชมนั้น ผู้ถูกชมจะใช้ทางเลือก 2 ทาง ระหว่างใช้การเลี่ยงการประเมิน (evaluation shift) โดยลดระดับหรือจำกัดคำชม (downgrade or qualify the compliment) หรือใช้การเลี่ยงแบบอ้างอิง (referent shift) โดยเปลี่ยนประเด็นและความดีความชอบไปที่อื่นหรือบุคคลอื่น (shift the focus and thus credit elsewhere)

โฮล์มส์ (Holmes, 1986) แสดงความเห็นต่อการแบ่งประเภทกลวิธีของพอมเอร์แรนซ์ (Pomerantz, 1978) ว่าการเลี่ยงการประเมินนั้น จะช่วยลดความขัดแย้งของข้อจำกัดโดยการพบกันครั้งทางระหว่างความเห็นด้วยกับการไม่เห็นด้วย ส่วนการเลี่ยงแบบอ้างอิงเป็นการแก้ปัญหาโดยการหลีกเลี่ยงการเลี่ยงคำชม (avoidance strategy) ซึ่งโฮล์มส์คิดว่า น่าจะแยกออกจากกลวิธีการรับคำชม (acceptance strategy) (น.491) นอกจากนี้ โฮล์มส์ยังได้นำแนวคิดของพอมเอร์แรนซ์นี้ไปพัฒนาต่อในการจัดประเภทการตอบคำชมในภาษาอังกฤษนิวซีแลนด์ ซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนที่ 2.1 ต่อไป

นอกจากผลงานของพอมเอร์แรนซ์ (Pomerantz, 1978) และโฮล์มส์ (Holmes, 1986) ซึ่งได้กล่าวถึงข้างต้นแล้ว การตอบคำชมยังได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีการศึกษาการตอบคำชมทั้งในวัฒนธรรมเดียว (ภาษาเดียว) และการศึกษาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม (เปรียบเทียบผู้พูดใน 2 ภาษา)

จากการสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับการตอบคำชมในวัฒนธรรมต่างๆ ผู้วิจัยพบว่า มีความแตกต่างด้านกลวิธีการตอบคำชมในวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาต่างกัน โดยในผู้พูดภาษาอาราบิก และภาษาอังกฤษแอฟริกันมักจะใช้การรับคำชมมากกว่า และปฏิเสธคำชมน้อยกว่าผู้พูดภาษาอังกฤษอเมริกัน (Herbert, 1989; Herbert & Straight, 1989; Nelson, Al-Batal and Echols, 1996) ในทางตรงข้าม ในผู้พูดชาวเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น มาเลเซีย และไทย มีแนวโน้มที่จะเลี่ยงคำชม และมักจะปฏิเสธคำชมมากกว่า เมื่อเทียบกับผู้พูดในวัฒนธรรมที่พูดภาษาอังกฤษ (Daikuhara, 1986; Holmes, 1986; Chen 1993; Gajeeaseni, 1994) โดยสรุปคือ ในวัฒนธรรมแถบประเทศที่พูดภาษาอาราบิกและแอฟริกันมีแนวโน้มจะยอมรับคำชมมากที่สุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมที่พูดภาษาอังกฤษ และน้อยที่สุดในวัฒนธรรมเอเชีย

จากแนวโน้มของงานวิจัยเกี่ยวกับการตอบคำชมในวัฒนธรรมต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสงสัยว่า ในวัฒนธรรมเอเชียซึ่งเป็นสังคมที่ความอ่อนน้อมถ่อมตนดูจะมีบทบาทอย่างมาก นั้น ชาวเอเชียจะมีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดด้านการเลือกใช้กลวิธีในการยอมรับคำชม อีกทั้งงานวิจัยที่ศึกษาเชิงเปรียบเทียบการตอบคำชมข้ามวัฒนธรรม (ระหว่าง 2 ภาษา) นั้น ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเปรียบเทียบในสองวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมที่พูดภาษาอังกฤษ (เช่น อเมริกา

ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์) กับวัฒนธรรมเอเชีย ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดอยู่แล้ว เช่น งานวิจัยของเฉิน (Chen, 1993) และหยู (Yu, 2003) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการตอบคำถามในผู้พูดภาษาอังกฤษอเมริกันและผู้พูดภาษาจีน หรืองานของถางและจาง (Tang and Zhang, 2009) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผู้พูดภาษาอังกฤษออสเตรเลียกับผู้พูดภาษาจีนแมนดาริน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้พูดภาษาในวัฒนธรรมเอเชียด้วยกัน คือ วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมญี่ปุ่น โดยจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการตอบคำถามในทั้งสองวัฒนธรรมยังมีอยู่น้อยมาก (Dakuhara, 1986; Gajaseni, 1994) อีกทั้งงานวิจัยที่ผ่านมาดังกล่าวยังแตกต่างกันด้านจุดมุ่งหมายในการวิจัยและกรอบที่ใช้ในการวิเคราะห์ ทำให้เปรียบเทียบผลการศึกษาได้ยาก ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่า กลวิธีการรับคำถามในทั้งสองวัฒนธรรมน่าจะมีความคล้ายคลึงกันในระดับมหภาคหรือกลวิธีหลัก (macro level/super-strategy) กล่าวคือ ใช้กลวิธีการเลี่ยงคำถาม (deflection/evasion) และการปฏิเสธคำถาม (rejection) มากกว่าการรับคำถาม (acceptance) ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าเป็นกลวิธีที่นิยมใช้ในวัฒนธรรมที่พูดภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างในทั้งสองวัฒนธรรมน่าจะอยู่ในระดับจุลภาคหรือกลวิธีย่อย (micro level/subs-strategy) โดยผู้พูดชาวไทยน่าจะใช้กลวิธีการปฏิเสธมากกว่าชาวญี่ปุ่น จากการสังเกตเบื้องต้นของผู้วิจัยในการที่คนไทยชอบพูดว่า “ไม่” หรือ “ไม่หรอก” ทั้งในการสนทนาทั่วไปและการตอบคำถาม และผู้พูดชาวญี่ปุ่นน่าจะใช้การเลี่ยงคำถามมากกว่า นอกจากนี้ ผู้วิจัยคาดว่า สถานการณ์การชม (situation) และเรื่องที่ชม (topic) มีผลในการใช้กลวิธีการตอบคำถามในผู้พูดชาวไทยและผู้พูดชาวญี่ปุ่น ทั้งนี้ ผู้วิจัยคิดว่า การศึกษาเชิงปริมาณโดยพิจารณาจากจำนวนกลวิธีที่ผู้พูดแต่ละวัฒนธรรมใช้ในการตอบคำถามน่าจะตอบข้อสงสัยของผู้วิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การออกแบบการวิจัย

ในหัวข้อที่ 2 นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกรอบการวิเคราะห์การตอบคำถาม (2.1) การออกแบบแบบเต็มเต็มปริงเฉพ (2.2) และการคัดเลือกผู้บอกภาษาและการเก็บข้อมูล (2.3)

2.1 กรอบการวิเคราะห์การตอบคำถาม

ในการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบกลวิธีในการตอบคำถามระหว่างผู้พูดชาวไทยและผู้พูดชาวญี่ปุ่นนั้น ผู้วิจัยใช้กรอบการวิเคราะห์การตอบคำถามของโฮล์มส์ (Holmes, 1986, 1988, 1993, 1995) ซึ่งเป็นกรอบที่นักวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการตอบคำถามหลายคนได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ในภาษาต่างๆ ทั้งในการศึกษาเปรียบเทียบภาษาเดียวและข้ามภาษา (Chen, 1993; Tang & Zhang, 2009) ทรงธรรม อินทจักร (2550) ซึ่งได้เปรียบเทียบงานวิจัยหลายชิ้นที่เกี่ยวกับการชมและการตอบคำถามกล่าวว่า หลักการจำแนกประเภทการตอบคำถามของโฮล์มส์ “เป็นเกณฑ์ที่ครอบคลุมกลวิธีต่างๆ ในการตอบคำถามได้ดีที่สุดเกณฑ์หนึ่ง” (น.221)

ตามกรอบการวิเคราะห์ที่กล่าวข้างต้นนี้ โฮล์มส์ (Holmes, 1986, 1988, 1993, 1995) จัดประเภทการตอบคำถามออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ซึ่งต่อไปนี้จะผู้วิจัยขอเรียกว่า *กลวิธี*

หลัก (macro strategies) โดยประกอบด้วยประเภทย่อยอีก 10 ประเภท ซึ่งผู้วิจัยขอใช้คำว่า **กลวิธีย่อย** (micro strategies) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจัดประเภทการตอบคำชมของโฮล์มส์ (Holmes, 1986, 1988, 1993, 1995)

กลวิธีหลัก	กลวิธีย่อย	ตัวอย่าง
1.การรับคำชม (acceptance)	1.1 _E การขอบคุณ/ซาบซึ้งกับคำชม(appreciation token)	'Thanks'; 'Thank you'; 'Yes'
	1.2 _E การเห็นด้วยกับคำชม (agreeing utterance)	'I think it's lovely, too'; 'I know'; 'I am glad you think so'; 'I did realize I did that well'
	1.3 _I การลดระดับ/จำกัดคำชม ³ (downgrading/qualifying utterance)	'It's not too bad, is it'; 'It's nothing special'
	1.4 _I การชมกลับ (return compliment)	'You're looking good, too'
2. การปฏิเสธคำชม (rejection)	2.1 _E การไม่เห็นด้วยกับคำชม (disagreeing utterance)	'I'm afraid I don't like it much'; 'I don't think so'
	2.2 _I การแคลงใจคำชม (question accuracy)	'Is beautiful the right word?' ⁴
	2.3 _I การค้านความจริงใจ ⁵ (challenge sincerity)	'You don't really mean that'; 'Don't lie'; 'Don't joke about it'; 'You must be kidding'
3. การเลี่ยงคำชม ⁶ (deflection/evasion)	3.1 _I การยกความชอบให้ผู้อื่น (shift credit)	'My mother knitted it'; 'My brother did it'
	3.2 _I การให้รายละเอียดอื่น (informative comment)	'I bought it at that Vibrant Knits place'

กลวิธีหลัก	กลวิธีย่อย	ตัวอย่าง
	3.3, การถามขอคำยืนยัน (request reassurance)	'Do you really think so?'

การจัดประเภทกลวิธีการตอบคำชมของโฮล์มส์ (Holmes, 1986, 1988, 1993, 1995) ดังแสดงในตารางที่ 1 ข้างต้นนี้ แบ่งเป็นกลวิธีหลัก 3 กลวิธี ซึ่งแต่ละกลวิธีหลักแบ่งเป็นกลวิธีย่อยต่างๆ ที่มีทั้งกลวิธีแบบตรง (explicit) และกลวิธีแบบอ้อม (implicit) (แสดงด้วยตัวห้อย E และ I ตามลำดับ) โดยโฮล์มส์ (Holmes, 1986) อธิบายว่า *การขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำชม* (1.1) ด้วยถ้อยคำเช่น *Thanks; Thank you; I'm glad you liked it* จัดเป็นกลวิธีในการรับคำชมแบบตรง เช่นเดียวกับ *การเห็นด้วยกับคำชม* (1.2) ด้วยถ้อยคำแสดงความเห็นคล้ายตามสอคล้องไปในทิศทางเดียวกับคำชม เช่น *yeah, I really like it* ในขณะที่ *การลดระดับหรือจำกัดคำชม* (1.3) ด้วยถ้อยคำ เช่น *It's not too bad, is it* หรือ *การชมกลับ* (1.4) เช่น *Yours was good, too; Your child was an angel, too* ถือเป็นการรับคำชมแบบอ้อม

ลักษณะแบบตรงและแบบอ้อมนี้ พบในกลวิธีย่อยในการปฏิเสธคำชมเช่นกัน โดยผู้ถูกชมอาจปฏิเสธคำชมแบบตรงๆ ด้วย *การไม่เห็นด้วยกับคำชม* (2.1) ด้วยคำปฏิเสธ เช่น *Nah; No* หรือถ้อยคำแสดงความไม่เห็นด้วยกับคำชม เช่น *I don't think so; It's not; Don't say so* หรืออาจปฏิเสธคำชมแบบอ้อมๆ โดยใช้ *การแคลงใจคำชม* ด้วยรูปภาษาแบบคำถามในลักษณะที่ไม่ได้คาดหวังคำตอบ ด้วยน้ำเสียง (tone) แสดงการประหม่นของผู้ถูกชมว่าไม่เห็นด้วยกับคำชม เช่น *Is beautiful the right word?*⁴ หรือใช้ *การค้านความจริงจัง* (2.3) ของผู้กล่าวชมด้วยถ้อยคำที่แสดงว่าผู้กล่าวชมพูดเล่น โทก หรือแกล้งชม เช่น *Don't lie; You must be kidding* เป็นต้น

การตอบคำชมใน 2 กลวิธีหลักคือ การรับคำชม (1) และการปฏิเสธคำชม (2) นี้มีทั้งกลวิธีแบบตรงและแบบอ้อม ต่างจาก *การเลี้ยงคำชม* (3) ซึ่งกลวิธีย่อยต่างๆ จัดเป็นการตอบคำชมแบบอ้อมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น *การยกความชอบให้ผู้อื่น* (3.1) โดยไม่รับคำชมไว้เอง แต่อ้างถึง “บุคคลที่สาม” หรือว่าเป็นผู้ทำหรือเป็นผู้ที่สมควรได้รับความดีความชอบที่ถูกชมนั้น เช่น *My mother knitted it* หรือ *ให้รายละเอียดอื่น* (3.2) โดยเลี้ยงไม่พูดถึงประเด็นที่ถูกชม แต่กล่าวถึงข้อมูลอย่างอื่น เช่น เพื่อนชมว่าเสื้อที่ใส่สวยดี แทนที่จะพูดถึง ประเด็น “ความสวย” ของเสื้อ เช่นว่ามันสวยอย่างไร กลับพูดถึงร้านหรือวัน/เวลาที่ซื้อ มา เป็นต้น หรืออาจเลี้ยงคำชมโดยใช้ *การถามขอคำยืนยัน* (3.3) ในรูปของคำถามที่ต้องการคำตอบยืนยันสิ่งที่ถูกชม เช่น *Really?; Do you really think so?* ซึ่งโฮล์มส์ (Holmes, 1986) อธิบายเพิ่มเติมว่า การถามลักษณะนี้ต่างจากการถามที่เป็นการแคลงใจคำชมซึ่งเป็นกลวิธีการปฏิเสธคำชม ตรงที่การถามขอคำยืนยันเป็นการถามที่ผู้ถูกชมต้องการคำตอบจากผู้กล่าวชมอีกครั้งเพื่อยืนยันความมั่นใจในคุณสมบัติที่ถูกชม

ในขณะที่การถามแบบแคลงใจคำชม ผู้ถูกชมไม่เห็นด้วยกับคำชมแต่ใช้การถามเพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิเสธคำชมตรงๆ โดยไม่ต้องการคำตอบจากผู้กล่าวชม (น.494)

ความแตกต่างของการใช้ประโยคคำถามในสองลักษณะนี้ เห็นได้ชัดเจนในการตอบคำชมของผู้พูดชาวญี่ปุ่น ซึ่งถ้อยคำที่กล่าวหลังถ้อยคำที่อยู่ในรูปประโยคคำถามมักจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าผู้พูดมีการประเมินคำชมนั้นอย่างไร เช่น そうかな? そうとは思わないけど。[Sou kana? Sou to wa omowanai kedo.] ‘จั้นหรือ? ไม่คิดอย่างนั้นหรอกนะ’ ถ้อยคำที่อยู่ในรูปประโยคคำถาม “จั้นหรือ?” ในที่นี้จัดเป็นการแคลงใจคำชม (2.2) เพราะถ้อยคำที่ตามมาคือ “ไม่คิดอย่างนั้นหรอกนะ” แสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับคำชม ต่างจากการตอบคำชม そう? ありがとう! [Sou? Arigatou!] ‘จั้นหรือ? ขอบใจ!’ ถ้อยคำที่อยู่ในรูปประโยคคำถาม “จั้นหรือ?” ในที่นี้จัดเป็นการถามขอคำยืนยัน (3.3) ซึ่งเป็นกลวิธีการเลี่ยง เพราะถ้อยคำที่ตามมาคือ “ขอบใจ” แสดงว่าผู้พูดยอมรับคำชม เป็นต้น

2.2 แบบเติมเต็มปริจเฉท

ในการศึกษาการตอบคำชมข้ามวัฒนธรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเติมเต็มปริจเฉท (Discourse Completion Task: DCT) ในรูปของแบบสอบถามที่เป็นแบบเติมเต็มปริจเฉท (discourse completion form) ด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรก การเติมเต็มปริจเฉทให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือพอที่จะแสดงให้เห็นถึงความรับรู้และทัศนคติในการยอมรับคำชมที่สะท้อนอยู่ในแต่ละสังคมและวัฒนธรรม (Lorenzo-Dus, 2001) ประการที่สอง การเติมเต็มปริจเฉทช่วยให้นักวิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้เพียงพอในเวลาอันจำกัด (Tang and Zhang, 2009)

อย่างไรก็ดี วิธีการเก็บข้อมูลแบบต่างๆ ย่อมมีทั้งข้อดีและข้อด้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยแต่ละคนที่จะเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในงานวิจัยของตน สำหรับการเติมเต็มปริจเฉทนั้นเป็นที่ยอมรับว่าสามารถให้ข้อมูลที่เหมาะสมเพียงพอสำหรับงานวิจัยที่มุ่งหาคำตอบเพื่อยืนยันสมมติฐาน หรือเพื่อแสดงนัยทั่วไป (generalization) ของสิ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา ขณะที่การเก็บข้อมูลจากการสนทนาในปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติมีความเหมาะสมกว่าสำหรับงานวิจัยที่มุ่งศึกษาการใช้ภาษาที่เกิดขึ้นจริง เพราะจะทำให้สามารถอธิบายและเห็นโครงสร้างของการสนทนาในปฏิสัมพันธ์นั้นๆ ได้ชัดเจนกว่าการเติมเต็มปริจเฉท ดังที่โกลาโต (Golato, 2003, p.111 อ้างใน Tang and Zhang, 2009, p.329) กล่าวว่า “การเติมเต็มปริจเฉทเหมาะสมสำหรับการศึกษา ‘สิ่งที่คนคิดว่าจะพูด’ (‘what people think they would say’) มากกว่าการศึกษา ‘สิ่งที่คนพูดออกมาจริงๆ’ (‘what people actually do say’) ในสถานการณ์ที่กำหนดไว้”

แบบเติมเต็มปริจเฉทที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ถูกสร้างขึ้น 2 ชุด คือ ชุดภาษาไทยและชุดภาษาญี่ปุ่นดังแสดงในภาคผนวก (ก) และ (ข) การเติมเต็มปริจเฉททั้งสองชุดนี้ มีเนื้อความในทั้งสองภาษาเหมือนกัน และมีการปรับการใช้ภาษาบางจุดให้เข้ากับวัฒนธรรมทั้งสองภาษาโดยผู้พูดเจ้าของภาษาทั้งสองภาษาที่ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดี แบบเติมเต็ม

ปริเฉทที่สร้างขึ้นกำหนดให้ผู้บอกภาษาที่ตอบแบบสอบถาม ตอบคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นใน 4 สถานการณ์ (ซึ่งจะกล่าวต่อไป) โดยประเด็นที่สมมติขึ้นในทั้ง 4 สถานการณ์นี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดมาจากการศึกษาของโฮล์มส์ (Holmes, 1986) ที่ศึกษาการชมและการตอบคำถามในผู้พูดภาษาอังกฤษนิวซีแลนด์โดยใช้คลังข้อมูลการชมและการตอบคำถาม 517 ข้อความ โดยพบว่า การชมเกิดขึ้นมากที่สุดใน 4 สถานการณ์ ได้แก่ การชมเกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอก (appearance) 50.7% ความสามารถ (ability/performance) 30.6% ความเป็นเจ้าของ (possession) 11.2% บุคลิกภาพ (personality/friendship) 4.8% และประเด็นอื่นๆ 2.7% โดยทั้ง 4 สถานการณ์นี้มีรูปแบบสอดคล้องกับงานวิจัยของวูล์ฟสัน (Wolfson, 1983) และแมนส์ (Manes, 1983) ที่ศึกษาการชมและการตอบคำถามในภาษาอังกฤษอเมริกัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการชมจากข้อมูลที่ถูกกล่าวมาพบว่า การชมส่วนใหญ่กว่า 50% เป็นการชมในเรื่องรูปลักษณ์ภายนอก ประเด็นนี้ โฮล์มส์ (Holmes, 1986, p.496) ให้ความเห็นว่า เสื้อผ้าและทรงผมมักเป็นธรรมดาของจุดสนใจในการแสดงความเห็น เช่นเดียวกับแมนส์ (Manes, 1983) ที่อธิบายว่าเป็นความจริงในสังคมอเมริกันที่รูปลักษณ์ภายนอกมักจะดึงดูดความสนใจให้มีการแสดงความเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของหรือรูปลักษณ์ใหม่ที่ปรากฏ (น.99) สถานการณ์การชมทั้ง 4 สถานการณ์นี้ ยังถูกนำไปใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับการชมและการตอบคำถามอีกหลายงานทั้งในวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออก เช่น งานวิจัยของเฉิน (Chen, 1993) หยู (Yu, 2003) และถางและจาง (Tang & Zhang, 2009)

เพื่อควบคุมตัวแปรมิติทางสังคม (social dimension) ด้านระยะห่างทางสังคม (social distance: Intimate-distant) คือ ความสนิทสนมใกล้ชิดระหว่างคู่สนทนา และด้านสถานภาพทางสังคมของคู่สนทนา (social status: Superior-subordinate) เช่น เจ้านาย-ลูกน้อง, ครู-ศิษย์, พ่อแม่-ลูก, เพื่อน-เพื่อน ฯลฯ (Holmes, 2008, p.10) ผู้วิจัยจึงกำหนดสถานการณ์การชมทั้ง 4 สถานการณ์ ให้เป็นการชมระหว่างเพื่อน (สถานภาพทางสังคมเท่ากัน) ที่มีความสนิทสนมกัน [ระยะห่างทางสังคมเป็นแบบสนิทสนม (intimate)] โดยสรรพนามที่ใช้สำหรับผู้พูดและผู้ฟังเป็น “ฉัน” กับ “แก” เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สรรพนามที่เจาะจงเพศของผู้ชมและผู้ถูกชม และเพื่อหลีกเลี่ยงสรรพนามที่มีความเป็นทางการ (มีระยะห่างทางสังคมค่อนข้างมาก) เช่น “ผม” “คุณ” “คุณ” หรือ “เธอ” นอกจากนี้ แบบเดิมเดิมปริเฉททั้งสองภาษาจะไม่ระบุเพศของผู้ชมว่าเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง โดยระบุเพียงว่า “ไม่จำกัดเพศของคนที่ชมคุณ แต่กรุณาสวมตัวว่าเขาเป็นเพื่อนของคุณ”

เนื่องจากการตอบคำถามที่ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ต้องอยู่ในรูปแบบของ “ถ้อยคำ” (utterance) ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันการตอบแบบเขียนบรรยายจากผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงกำหนดคำถามให้อยู่ในเครื่องหมายอัฒประกาศ (“-”) เพื่อกระตุ้นให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามในรูปถ้อยคำเช่นเดียวกัน โดยกรอบคำตอบ (answer box) ถูกกำหนดไว้ในเครื่องหมายอัฒประกาศและสามารถขยายขนาดข้อความออกไปได้ตามความยาวของคำตอบ เนื่องจากเป็นแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิมพ์ตอบได้โดยไม่จำกัดบรรทัดหรือเนื้อหาของกระดาษ เช่นแบบสอบถามที่อยู่ในกระดาษและต้องเขียนตอบ

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบเต็มเต็มปริณิญาดังกล่าวทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ไปยังเพื่อนๆ ของผู้วิจัยทั้งชาวญี่ปุ่นและชาวไทยให้ช่วยส่งต่อ (forward) แบบเต็มเต็มปริณิญาไปยังเพื่อนๆ ของพวกเขา วิธีการนี้ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเป็นส่วนตัวในการตอบ เพราะไม่มีผู้วิจัยไปรบกวนเก็บแบบสอบถาม และสะดวกในการตอบแบบสอบถามตามเวลาที่ตนต้องการ โดยผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลา 1 สัปดาห์ในการส่งคืนแบบเต็มเต็มปริณิญา นอกจากนี้วิธีการนี้ยังสะดวกต่อผู้วิจัยในการลงทะเบียนข้อมูล และจัดระเบียบข้อมูลเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ด้วย เนื่องจากสามารถคัดลอกและวาง (copy and paste) ข้อมูลคำตอบในการเติมเต็มปริณิญาแต่ละชุดลงในกระดาษทำการ (worksheet) ทำให้ประหยัดเวลาและลดข้อผิดพลาดจากการพิมพ์ข้อมูลคำตอบจากแบบเต็มเต็มปริณิญาแต่ละชุดด้วยตนเอง

ในการเติมเต็มปริณิญาที่อธิบายข้างต้นนี้ ประกอบด้วยสถานการณ์ทั้ง 4 สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นโดยมีรายละเอียดดังนี้ [เนื่องจากเนื้อหาในแบบเต็มเต็มปริณิญาที่มีความเหมือนกันทั้งในภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น จึงขอยกมาอธิบายเฉพาะภาษาไทย] (ภาคผนวก ก) และ (ข)]

สถานการณ์ที่ 1: การชมรูปลักษณ์ภายนอก (appearance)

คุณเปลี่ยนทรงผมใหม่ เมื่อเพื่อนคุณเห็นคุณตัดผมทรงใหม่ เพื่อนคุณชมว่า “เฮ้ย ตัดผมทรงใหม่นี้ ดูเข้ากับแก่มาก”

สถานการณ์ที่ 2: การชมบุคลิก/คุณสมบัติ (character)

เพื่อนของคุณเห็นพลาสติกที่แขนของคุณจึงถามว่าไปโดนอะไรมา เมื่อคุณตอบว่าเพิ่งไปบริจาคเลือดมา เพื่อนคุณชมว่า “โห...ใจดีจัง”

สถานการณ์ที่ 3: การชมความสามารถ (ability)

หลังจากที่คุณนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียนในที่ประชุมเสร็จ ทุกคนในชั้นเรียน/ห้องประชุมปรบมือแสดงความชื่นชม เพื่อนคุณชมคุณว่า “เฮ้ย เมื่อกรายงานดีมากอะ สุดยอด เจ๋งมาก”

สถานการณ์ที่ 4: การชมความเป็นเจ้าของ (possession)

คุณเพิ่งซื้อโทรศัพท์มือถือมาใหม่ ในขณะที่คุณรับโทรศัพท์ เพื่อนของคุณสังเกตเห็นโทรศัพท์ใหม่นี้ จึงขอดู หลังจากทดลองฟังชั้นต่างๆ ในมือถือใหม่ของคุณ เพื่อนคุณชมว่า “โห! เจ๋งมากอะ ฟังชั้น เยอะมาก”

2.3 ผู้บอกภาษาและการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่เป็นผู้พูดเจ้าของภาษาชาวไทยและชาวญี่ปุ่นจำนวน 40 คน เชื้อชาติละ 20 คน และในแต่ละเชื้อชาติแบ่งเป็นชายและหญิงอย่างละ 10 คน เพื่อไม่ให้เกิดความแตกต่างด้านปัจจัยเพศ ในด้านของกลุ่มอายุของผู้บอกภาษา ผู้วิจัยกำหนดไว้ 4 ช่วงอายุ คือ ต่ำกว่า 20 ปี, 20-29 ปี, 30-40 ปี และมากกว่า 40 ปี อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพียง 2 กลุ่มอายุ คือ 20-29 ปี และกลุ่มอายุ 30-40 ปี ที่เป็นชนนื้อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพื่อนหรือคนที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกับกลุ่มคนที่ผู้วิจัยส่งการเติม

เติมบริจเฉทให้ ซึ่งมีอายุอยู่ใน 2 กลุ่มอายุดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะไม่มีความแตกต่างด้านปัจจัยอายุในแต่ละเชื้อชาติและเพศ ผู้วิจัยจึงได้นำจำนวนผู้ตอบแบบเติมเต็มบริจเฉทที่ได้จากทั้ง 2 กลุ่มอายุนี้ มาทดสอบด้วยไคสแควร์ (chi square: χ^2) (ภาคผนวก ค) เพื่อดูว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร คือ เชื้อชาติกับกลุ่มอายุ และเพศกับกลุ่มอายุหรือไม่ โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น 0.05 ผลการทดสอบพบว่า ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้ (calculated chi square: χ^2_{cal}) เท่ากับ 1.905 ทั้ง 2 การทดสอบ โดยน้อยกว่าค่าวิกฤตไคสแควร์ (critical chi square: χ^2_{crit}) ซึ่งมีค่า 3.841 จึงสรุปได้ว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเชื้อชาติกับกลุ่มอายุ และเพศกับกลุ่มอายุ ดังนั้น เมื่อควบคุมตัวแปรด้านระยะทางทางสังคม ด้านสถานภาพทางสังคม ด้านเพศ และด้านอายุแล้ว ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในผลการวิจัยน่าจะมาจากความแตกต่างของวัฒนธรรมระหว่างผู้พูดทั้งสองภาษาซึ่งเป็นประเด็นเฉพาะที่ทำการศึกษาในครั้งนี้

3. กลวิธีการยอมรับคำชมของผู้พูดชาวไทยและผู้พูดชาวญี่ปุ่น

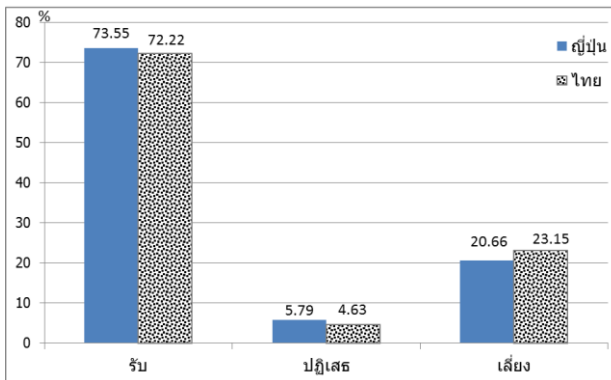
จากแบบเติมเต็มบริจเฉทอิเล็กทรอนิกส์ที่ตอบกลับทั้งหมด 40 ชุด ซึ่งแบ่งเป็นผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยอย่างละ 20 ชุด เพศละ 10 ชุดในแต่ละภาษา ในแต่ละภาษาประกอบด้วยคำตอบคำชม (compliment response) ใน 4 สถานการณ์ รวมคำตอบทั้งหมด 160 คำตอบ ผู้วิจัยทำการรหัสโดยกำหนดให้ S1, S2, S3 และ S4 แทนแต่ละลำดับสถานการณ์ T และ J แทนข้อมูลจากผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นตามลำดับ M และ F แทนเพศของผู้บอกภาษาเพศชายและหญิงตามลำดับ และตัวเลขท้ายสุดแทนลำดับของคำตอบ ตัวอย่างเช่น รหัส S1JF9 แทนคำตอบคำชมในสถานการณ์ที่ 1 ของผู้พูดภาษาญี่ปุ่นที่เป็นเพศหญิงคนที่ 9 เป็นต้น

ในการวิเคราะห์กลวิธีการตอบคำชมเป็นไปตามเกณฑ์ของโฮล์มส์ (Holmes, 1986, 1988, 1993, 1995) ตามที่ได้อธิบายไว้ในข้อ 2.1 ทั้งนี้ คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามคนหนึ่งๆ ในแต่ละสถานการณ์อาจใช้มากกว่าหนึ่งกลวิธี ในการเก็บข้อมูลโดยใช้การเติมเต็มบริจเฉทนี้ อาจพิจารณาจากการพิมพ์เว้นวรรค (ทั้งสองภาษา) หรือการใช้เครื่องหมายวรรคตอน (ภาษาญี่ปุ่น) ในการแบ่งถ้อยคำ เช่น “[ขอบคุณค่ะ] [ไม่ค่อยดีเท่าไหร่ออก]” ในกรณีใช้กลวิธีร่วมกันนี้ ผู้วิจัยจะนับจำนวนตามกลวิธีที่ผู้ตอบแบบเติมเต็มบริจเฉทใช้ในการตอบคำชมในแต่ละสถานการณ์ เช่นจากตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยนับ “ขอบคุณค่ะ” เป็นหนึ่งกลวิธีการตอบรับด้วยการขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำชม (appreciation token) และนับ “ไม่ค่อยดีเท่าไหร่ออก” เป็นอีกหนึ่งกลวิธี โดยเป็นการลดระดับ/จำกัดคำชม (downgrading/qualifying utterance) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กลวิธีย่อยที่ใช้ร่วมกันในการตอบคำชมนี้ อาจเป็นกลวิธีย่อยของกลวิธีหลักเดียวกัน หรือต่างกลวิธีหลักก็ได้ การใช้กลวิธีร่วมกันนี้จะอธิบายต่อไปในข้อ 3.3

ผลการศึกษากลวิธีการตอบคำชมในผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นที่แสดงในหัวข้อที่ 3 นี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 3.1 แสดงกลวิธีหลักในการตอบคำชมในผู้พูดชาวไทยและผู้พูดชาวญี่ปุ่น 3.2 แสดงกลวิธีการตอบคำชมโดยแบ่งตามสถานการณ์ 4 สถานการณ์ และ 3.3 แสดงรูปแบบการใช้

กลยุทธ์ร่วม (combination strategies) ทั้งนี้ ในข้อ 3.1 และ 3.2 จะเน้นไปที่การอธิบายและยกตัวอย่างกลยุทธ์เดี่ยวตามประเด็นที่กำลังอภิปรายโดยขีดเส้นใต้เฉพาะตัวอย่างภาษาที่กำลังอภิปราย ส่วนถ้อยคำที่ไม่ได้ขีดเส้นใต้เป็นกลยุทธ์ย่อยที่ใช้ร่วมกันในการตอบคำถามซึ่งจะกล่าวถึงในข้อ 3.3

3.1 กลยุทธ์หลักในการตอบคำถามในผู้พูดชาวไทยและผู้พูดชาวญี่ปุ่น

รูปที่ 1 กลยุทธ์หลักในการตอบคำถามของผู้พูดชาวไทยและผู้พูดชาวญี่ปุ่น

จากรูปที่ 1 แสดงให้เห็นภาพรวมของการใช้กลยุทธ์หลักในการตอบคำถามของผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่น โดยจะเห็นได้ว่า ผู้พูดทั้งสองกลุ่มนิยมใช้กลยุทธ์ยอมรับคำถาม (acceptance) มากที่สุด รองลงมาคือ กลยุทธ์เลี่ยงคำถาม (evasion) และกลยุทธ์ปฏิเสธคำถาม (rejection) น้อยที่สุด ถึงแม้รูปแบบแนวโน้มโดยรวมของทั้งสองกลุ่มจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่จะเห็นได้ว่า ผู้พูดชาวญี่ปุ่นใช้กลยุทธ์การรับหรือปฏิเสธคำถามมากกว่าผู้พูดชาวไทย ในขณะที่ผู้พูดชาวไทยใช้กลยุทธ์การเลี่ยงคำถามมากกว่าผู้พูดชาวญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างเหล่านี้ในผู้พูดทั้งสองกลุ่มไม่มากนัก (ประมาณ 1-2%) ตัวอย่างการตอบคำถามที่เป็นกลยุทธ์หลักแบบต่างๆ ของผู้พูดทั้งสองภาษาแสดงในตารางที่ 2 (เฉพาะส่วนที่ขีดเส้นใต้)

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการตอบคำถามด้วยกลวิธีหลักของผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่น

กลวิธีหลัก	ผู้พูดชาวไทย	ผู้พูดชาวญี่ปุ่น
รับ	S1TF6: “<u>แน่นอน</u> ก็คนมันดูดีทำอะไรก็ดูดี” S2TM6: “<u>อืม</u> ก็ทำบุญบ้าง’ไรบ้าง หลังจากทำบาปมาเยอะละ ก็อยากทำบุญบ้าง” S4TM10: “<u>อ๊ะแน่นอน</u>”	S3JF7: “ありがとう。そう言ってもらえてうれしい。” [Arigatou. Sou itte moraete ureshii.] “<u>ขอบใจ ดีใจจังที่ได้รับคำชมอย่างนี้</u>。” S1JM6: “ありがとう。うれしい。” [Arigatou. Ureshii.] “<u>ขอบใจ ดีใจจัง</u>。”
ปฏิเสธ	S4TF6: “<u>ไม่หรอก</u> มันแล้วแต่การใช้งานของแต่ละคนนะ” S2TF10: “<u>ไม่หรอก</u> นานๆ ทำทีนะ”	S3JF5: “そんなことないです。今日は 運がよかっただけです。” [Sonna koto nai desu. Kyou wa un ga yokatta dake desu.] “<u>ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก. วันนี้ก็แค่โชคดีเท่านั้นแหละค่ะ</u>。” S2JM10: “そうかな？そうとは思わないけど。” [Sou kana? Sou to wa omowanai kedo.] “<u>งั้นเหรอ? ไม่ได้คิดอย่างนั้นหรอกนะ</u>。”
เลียง	S1TF7: “ช่วงเค้าแนะนำทรงนี้มานะ” S2TM5: “ไปตามเพื่อนๆ นะ”	S3JF2: “ありがとうございます。...さんの協力のお陰です。” [Arigatou gozaimasu. ...san no kyouryoku no okage desu.] “<u>ขอบคุณมากค่ะ. เป็นเพราะคุณ... ช่วยต่างหาก</u>。” S1JM9: “切ってくれた人上手だった。俺も気に入ってるんだよ。”

กลวิธีหลัก	ผู้พูดชาวไทย	ผู้พูดชาวญี่ปุ่น
		[Kitte kureta hito jouzu datta. Ore mo ki ni itterun da yo.] <i>“คนที่ตัดให้ผมมีระดับนะ. ฉันเองยังชอบเลย.”</i>

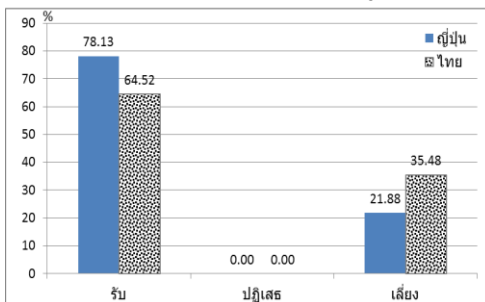
จากตัวอย่างการตอบคำถามของผู้พูดทั้งสองภาษาในตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า ผู้ถูกชมมักจะใช้กลวิธีย่อยร่วมกันมากกว่าหนึ่งกลวิธีในการตอบคำถาม เช่น การถามขอคำยืนยัน (เลี้ยง) ก่อนจะตามด้วยการขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำชม (รับ) เช่น そう? ありがとう! [Sou? Arigatou] ‘จริงหรือ? ชอบใจ!’ เป็นต้น เบื้องต้นในข้อ 3.1 นี้ จะแสดงตัวอย่างกลวิธีหลักในการตอบคำถามของผู้พูดทั้งสองภาษา ก่อนจะกล่าวถึงกลวิธีย่อยในข้อ 3.2 และการใช้กลวิธีร่วมในข้อ 3.3 โดยจากตารางที่ 2 จะเห็นว่า ในการรับคำชม มักจะเริ่มด้วยกล่าวถ้อยคำแสดงการขอบคุณหรือซาบซึ้งต่อคำชม เช่น “ありがとう.” [Arigatou] ‘ชอบใจ’ หรือถ้อยคำแสดงความเห็นด้วย คล้อยตามกับคำชม เช่น “แน่นอน” “อืม” ก่อนจะอธิบายหรือพูดถึงสิ่งที่ถูกชมซึ่งจัดเป็นการละครระดับหรือจำกัดคำชม เช่น “ก็ทำบุญบ้าง” “ไรบ้าง หลังจากที่ทำงานมาเยอะละ” เป็นต้น ส่วนใน การปฏิเสธคำชม อาจใช้กลวิธีเดียว มักจะไม่พบการปฏิเสธโดยสิ้นเชิง (absolute rejection) แต่ผู้ตอบคำถามมักจะใช้กลวิธีอื่นร่วมด้วย โดยกล่าวปฏิเสธก่อน เช่น “ไม่หรอก” หรือ そんなことないです。[Sonna koto nai desu.] ‘ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก’ ก่อนจะใช้การอธิบายเพื่อลดระดับ/จำกัดคำชม (รับ) เช่น “นานๆ ทำทีนะ” (บริจาacleือด) หรือ 今日は運がよかったです。[Kyou wa un ga yokatta dake desu.] ‘วันนี้ก็แค่โชคดีเท่านั้นแหละค่ะ.’ เป็นต้น การไม่ปฏิเสธสิ้นเชิงโดยใช้กลวิธีอื่นร่วมด้วย หรือการกล่าวปฏิเสธก่อนจะรับคำชมนี้ Tang และ Zhang (2009) อธิบายว่า เป็นลักษณะปกติที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปที่จะกล่าวปฏิเสธก่อนรับคำชม มากกว่าที่จะรับแล้วค่อยปฏิเสธทีหลัง (น. 335-337) ทั้งนี้ การกล่าวปฏิเสธก่อนอาจเป็นรูปแบบการใช้กลวิธีร่วมแบบหนึ่งเพื่อลดทอนระดับของการรับคำชมให้เบาลง ส่วน การเลี้ยงคำชม ผู้ตอบคำถามอาจใช้การยกความดีความชอบให้ผู้อื่น โดยอ้างบุคคลที่สามเป็นผู้รับความดีความชอบที่ได้รับคำชมนั้น เช่น (ที่ทรงผมออกมาดูดีเพราะ) “ช่างเค้าแนะนำทรงนี้มาให้” หรือ ...さんの協力のおかげです [...san no kyouryoku no okage desu.] ‘เป็นเพราะคุณ...ช่วยไว้ต่างหาก’ เป็นต้น ในหัวข้อต่อไป จะกล่าวถึงกลวิธีย่อยที่ใช้ในการตอบแต่ละสถานการณ์การชม

3.2 การตอบคำถามแบ่งตามสถานการณ์

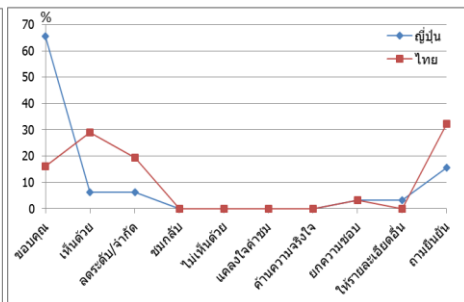
ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการศึกษากลวิธีการตอบคำถามโดยแยกตามสถานการณ์การชมทั้ง 4 สถานการณ์ คือ การชมเกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอก (3.2.1) บุคลิก/คุณสมบัติ (3.2.2)

ความสามารถ (3.2.3) และความเป็นเจ้าของ (2.3.4) เพื่อให้เห็นรายละเอียดการใช้กลวิธีหลักและกลวิธีย่อยในการตอบคำถามในแต่ละสถานการณ์ของผู้พูดทั้งสองกลุ่มได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2.1 การตอบคำถามเกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอก

รูปที่ 2 กลวิธีหลักในการตอบคำถามเกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอก

รูปที่ 3 กลวิธีย่อยในการตอบคำถามเกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอก

ในสถานการณ์การตอบคำถามเกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอกนั้น รูปที่ 2 แสดงให้เห็นถึงรูปแบบที่สอดคล้องกันของกลวิธีหลักในการตอบคำถามเกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอกของผู้พูดทั้งสองภาษา นั่นคือ ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีการรับคำถามมากที่สุด รองลงมาคือการเลี่ยงคำถาม และไม่พบการปฏิเสธคำถามในการตอบคำถามเกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอกในผู้พูดทั้งสองกลุ่ม โดยเมื่อพิจารณาปริมาณการใช้จะเห็นได้ว่า ผู้พูดทั้งสองกลุ่มใช้แต่ละกลวิธีในปริมาณที่ต่างกัน กล่าวคือ ในการตอบคำถามเกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอกนั้น ผู้พูดชาวญี่ปุ่นรับคำถามมากกว่าผู้พูดชาวไทย และผู้พูดชาวไทยเลี่ยงคำถามมากกว่าผู้พูดชาวญี่ปุ่น ที่น่าสนใจคือ จากข้อมูล ไม่พบการปฏิเสธคำถามเกี่ยวกับภาพลักษณะภายนอกในผู้พูดทั้งสองกลุ่มเลย แสดงให้เห็นว่า ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นไม่นิยมการปฏิเสธคำถามที่เกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอก

เมื่อพิจารณาด้านกลวิธีย่อยในการตอบคำถามที่เกี่ยวกับภาพลักษณะภายนอก จากรูปที่ 3 จะเห็นได้ชัดเจนว่า ถึงแม้ผู้พูดทั้งสองกลุ่มจะนิยมรับคำถามที่เกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอกเหมือนกัน แต่วิธีที่ใช้ในการรับคำถาม โดยผู้พูดชาวญี่ปุ่นนิยมใช้ถ้อยคำแสดงความขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำถามสูงถึงเกือบ 70% ขณะที่ผู้พูดชาวไทยใช้กลวิธีนี้น้อยมาก ส่วนกลวิธีที่ผู้พูดชาวไทยนิยมใช้มากที่สุดคือ การใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นคล้ายตาม และการลดระดับหรือจำกัดสิ่งที่ถูกชม ซึ่งก็ตรงข้ามกับผู้พูดชาวญี่ปุ่นที่วิธีนี้น้อยกว่าคนไทยอย่างเห็นได้ชัดเจน นอกจากนี้ ยังพบว่า ในการเลี่ยงคำถามนั้น ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นนิยมใช้การถามเพื่อขอคำยืนยันมากกว่าวิธีการอื่นๆ โดยผู้พูดชาวไทยใช้กลวิธีนี้มากกว่าชาวญี่ปุ่น ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อยต่างๆ ในการตอบคำถามเกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอกของผู้พูดทั้งสองภาษาแสดงในข้อความที่ขีดเส้นใต้ด้านล่าง (ส่วนที่ไม่ได้ขีดเส้นใต้เป็นกลวิธีย่อยอื่นๆ ที่ใช้ร่วมกัน)

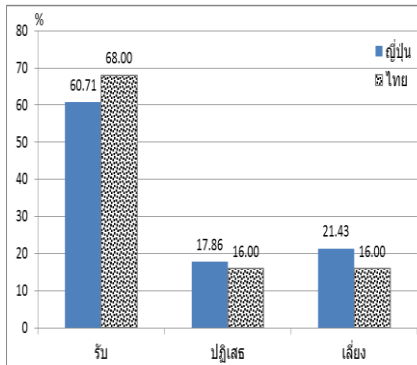
ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อในการรับคำชมที่เกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอก

- S1TF10: “แน่นอน ก็เลือกเองกะมือ ก็ต้องเลือกให้เข้ากะตัวเองดิ” (เห็นด้วยกับคำชม)
 S1TM1: “เหรือ...เปลี่ยนทรงแล้วรู้สึกหน้าแปลกๆ” (ลดระดับ/จำกัด
เกี่ยวกับสิ่งที่ถูกชม)
 S1JF3: “でしょ!” [Desho] “ใ้ม้ย่ะ!” (เห็นด้วยกับคำชม)
 S1JF5: “ありがとう。気がついてくれてうれしいわ。”[Arigatou. Ki ga zuite kurete ureshii wa.] (ขอบคุณ/ซาบซึ่งต่อ
คำชม)
 “ขอบใจ ดีใจจังที่สังเกตด้วย.”
 S1JF10 “まじで～失敗したと思った～。” (ลดระดับ/จำกัด
เกี่ยวกับสิ่งที่ถูกชม)
 [Maji de~shippai shita to omotta~.]
 “จริงดิ~นึกว่าไม่เวิร์คซะอีก~.”
 S1JM10: “ありがとう。うれしいです。” (ขอบคุณ/ซาบซึ่งต่อ
คำชม)
 [Arigatou.Ureshii desu.] “ขอบคุณครับ. ดีใจจัง.”

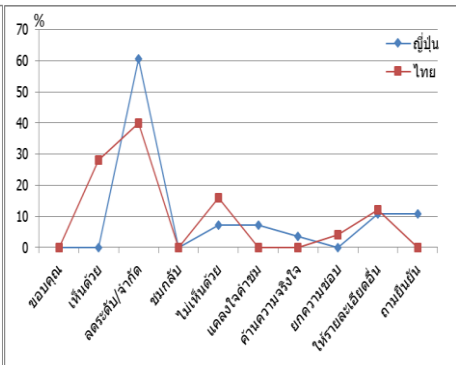
ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อในการเลี้ยงคำชมที่เกี่ยวกับรูปลักษณะภายนอก

- S1TF7 “ช่างเค้าแนะนำทรงนี้มานะ.” (ยกความชอบให้ผู้อื่น)
 S1TF8: “แหะๆๆ จริงหรอๆ” (ถามเพื่อขอยืนยัน)
 S1JM9 “切ってくれた人上手だった。俺も気に入って
るんだよ。” [Kitte kureta hito jouzu datta. Ore mo
ki ni itterun da yo.] (ยกความชอบให้
ผู้อื่น)
 “คนที่ตัดให้ฝีมือดีนะ. ฉันเองยังชอบเลย”
 S1JM1:“ あ、そう? ありがとうございます。” (と照れ笑い) (ถามเพื่อขอยืนยัน)
 [A, sou? Arigatou gozaimasu.]
 “อ๊ะ, เหรือ? ขอบคุณมากครับ.” (หัวเราะแบบเขินๆ)

3.2.2 การตอบคำถามเกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ

รูปที่ 4 กลวิธีหลักในการตอบคำถามเกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ

รูปที่ 5 กลวิธีย่อยในการตอบคำถามเกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ

ภาพรวมกลวิธีหลักของการตอบคำถามเกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติของผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นมีรูปแบบเหมือนกัน นั่นคือ ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นนิยมใช้การยอมรับคำชมมากที่สุด รองลงมาคือการเลี่ยงคำชม และการปฏิเสธคำชมน้อยที่สุด ดังแสดงในรูปที่ 4 อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า ในสถานการณ์การตอบคำถามเกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ ผู้พูดชาวไทยรับคำชมมากกว่าผู้พูดชาวญี่ปุ่น ในขณะที่ ผู้พูดชาวญี่ปุ่นใช้กลวิธีการเลี่ยงคำชม และการปฏิเสธคำชมมากกว่าผู้พูดชาวไทยซึ่งใช้ทั้งสองกลวิธีนี้พอกัน

ในด้านกลวิธีย่อยในการตอบคำถามเกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ จากรูปที่ 5 จะเห็นว่า กลวิธีที่ผู้พูดทั้งสองชาติใช้แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด นั่นคือ ในการรับคำชมนั้น ผู้พูดชาวญี่ปุ่นใช้เพียงกลวิธีการลดระดับคำชมเพียงวิธีเดียว (จาก 4 กลวิธีย่อยของการยอมรับคำชม) สะท้อนให้เห็นรูปแบบการใช้ภาษาที่เป็นแบบแผน (ritual expression) ในการยอมรับคำชมที่เกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ เช่นเดียวกับผู้พูดชาวไทยที่ใช้ถ้อยคำที่ใช้กลวิธีลดระดับคำชมในการรับคำชมที่เกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติเช่นเดียวกัน แต่ยังพบการแสดงความคิดเห็นด้วยกับคำชมในการรับคำชมด้วยการเลี่ยงคำชมนั้นพบว่า ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีการเปลี่ยนประเด็นไปพูดถึงข้อมูลอื่นๆ ในปริมาณพอๆ กัน ส่วนกลวิธีย่อยอื่นๆ ในการเลี่ยงคำชมที่เกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ ผู้พูดชาวไทยใช้การโอนความดีความชอบให้บุคคลที่สาม ต่างจากผู้พูดชาวญี่ปุ่นที่ใช้กลวิธีการถามเพื่อขอคำยืนยัน ส่วนในการปฏิเสธคำชมเกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัตินี้ ผู้พูดชาวไทยใช้เพียงการปฏิเสธด้วยถ้อยคำแสดงความไม่เห็นด้วยเท่านั้น ในขณะที่ผู้พูดชาวญี่ปุ่นใช้กลวิธีแคลงใจคำชมด้วย โดยจะเห็นได้ชัดจากการกล่าวถ้อยคำในรูปประโยคคำถามและตามด้วยถ้อยคำที่แสดงความไม่เห็นด้วยกับคำชม (ดูตัวอย่างด้านล่าง)

ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อในการรับคำชมที่เกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ

- S2TF10: “ไม่หรอก นานๆ ทำที” (ไม่เห็นด้วย +
ลดระดับคำชม)
- S2TM9: “เออใช่” (เห็นด้วยกับคำชม)
- S2TM6: “อืม ก็ทำบุญบ้าง”ไรบ้าง หลังจากทำบาปมาเยอะละก็ (เห็นด้วย +
จำกัดสิ่งที่ถูกชม)
- S2JF1: “そんなことないよ!” [Sonna koto nai yo!] (ลดระดับคำชม)
“ไม่ถึงขนาดนั้นหรอก”
- S2JM9: “たまに献血します” [Tamani kenketsu shimasu.] (จำกัดสิ่งที่ถูกชม)
“นานๆ ครั้งก็บริจาคเลือดบ้างครับ”

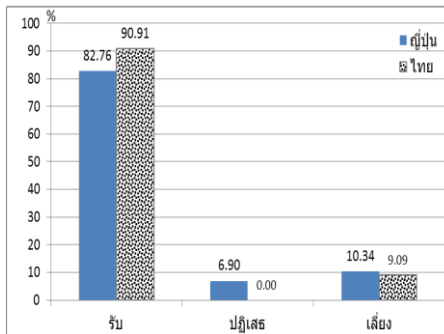
ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อในการปฏิเสธคำชมที่เกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ

- S2TM1: “ไม่หรอกครับ” (ไม่เห็นด้วยกับคำชม)
- S2JM10: “そうかな? そうとは思わないけど。” (แคลงใจคำชม +
[Sou kana? Sou to wa omowanai kedo.]
ไม่เห็นด้วยกับคำชม)
“นั่นเหรอ? ไม่ได้คิดอย่างนั้นหรอกนะ”

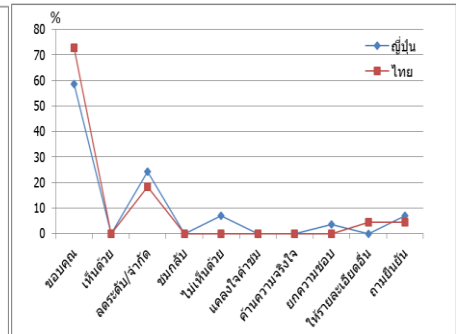
ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อในการเลี่ยงคำชมที่เกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ

- S2TM7: “ไว้วันหลังจะชวนไปด้วยกันโอเคปะ” (เลี่ยงไปพูด
ประเด็นอื่น)
- S2JF6: “そう?じゃ 次は一緒にしようよ。” (ถามขอคำยืนยัน+
[Sou? ja tsugi wa issho ni shiyou yo.]
เลี่ยงไปพูด
ประเด็นอื่น)
“นั่นเหรอ? งั้นคราวหน้าไปบริจาคด้วยกันสิ.”

3.2.3 การตอบคำชมเกี่ยวกับความสามารถ

รูปที่ 6 กลวิธีหลักในการตอบคำชมเกี่ยวกับความสามารถ

รูปที่ 7 กลวิธีย่อยในการตอบคำชม

จากรูปที่ 6 ในการตอบคำชมเกี่ยวกับความสามารถนั้น น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นนิยมรับคำชมในสถานการณ์การชมที่เกี่ยวกับความสามารถมากกว่าที่จะเสียงหรือปฏิเสธคำชมอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่า ผู้พูดชาวไทยยอมรับคำชมค่อนข้างมากกว่าชาวญี่ปุ่น และไม่ปฏิเสธเลยสำหรับการตอบคำชมที่เกี่ยวกับความสามารถ สะท้อนให้เห็นว่าการชมเกี่ยวกับความสามารถเป็นเรื่องที่ง่ายต่อการยอมรับในวัฒนธรรมของผู้พูดทั้งสองภาษา

เมื่อพิจารณาด้านกลวิธีย่อยในการรับคำชมที่เกี่ยวกับความสามารถ จากรูปที่ 7 จะเห็นได้ว่า กลวิธีที่ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นใช้ในการรับคำชมเกี่ยวกับความสามารถคือการขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำชม และรองลงมาคือการลดระดับ/จำกัดสิ่งที่ถูกชม ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่า ผู้พูดทั้งสองกลุ่มนิยมรับคำชมที่เกี่ยวกับความสามารถ ดังนั้น การปฏิเสธและการเสียงคำชมจึงมีปริมาณไม่มากนัก โดยในการเสียงคำชมนั้น ส่วนใหญ่ผู้พูดทั้งสองกลุ่มใช้การถามเพื่อขอคำยืนยันในปริมาณพอกัน แต่กลวิธีย่อยในการเสียงคำชมที่ใช้ต่างกันคือ ผู้พูดชาวไทยมักมีการเปลี่ยนประเด็นไปพูดเรื่องอื่น ในขณะที่ผู้พูดชาวญี่ปุ่นมักจะกล่าววยความดีความชอบให้ผู้อื่น ส่วนการปฏิเสธคำชมพบเพียงเล็กน้อยเฉพาะในกลุ่มผู้พูดชาวญี่ปุ่นโดยใช้กลวิธีแสดงความไม่เห็นด้วยกับคำชม ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อยต่างๆ ดังรายละเอียดด้านล่าง

ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อในการรับคำชมที่เกี่ยวกับความสามารถ

S3TM4:	“ขอบคุณครับ”	(ขอบคุณ/ซาบซึ้ง ต่อคำชม)
S3TF6:	“ขอบใจนะ ธรรมดาอะ”	(ขอบคุณ/ซาบซึ้ง + ลดระดับคำชม)
S3TM3:	“นี่แค่ระดับพื้นฐานเอง ม่ายเท่าไรหรอก”	(ลดระดับคำชม)
S3JM3:	“そう言われると嬉しいね。” [Sou iwareru to ureshii ne.] “ถูกชมอย่างนี้ดีใจจังเลย。”	(ขอบคุณ/ซาบซึ้ง ต่อคำชม)
S3JM6:	“ありがと。がんばって準備をしたからね。” [Arigatou. Ganbatte junbi o shita kara ne.] “ขอบใจ. ก็เพราะพยายามเตรียมตัวมานะ.”	(ขอบคุณ + ลดระดับ/ จำกัดสิ่งที่ถูกชม)

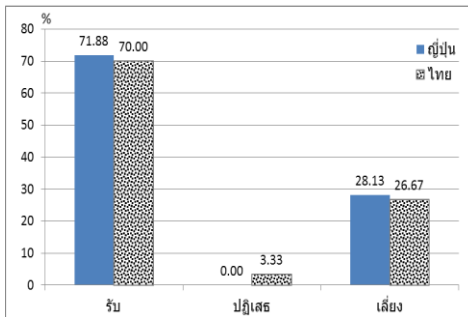
ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อในการปฏิเสธคำชมที่เกี่ยวกับความสามารถ (พบเฉพาะในผู้พูดชาวญี่ปุ่น)

S3JF1:	“恐縮です・・・” [Kyoushuku desu...] “ไม่หรอกค่ะ...”	(ไม่เห็นด้วยกับคำชม)
S3JF5:	“そんなことないです。” [Sonna koto nai desu.] “ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก。”	(ไม่เห็นด้วยกับคำชม)

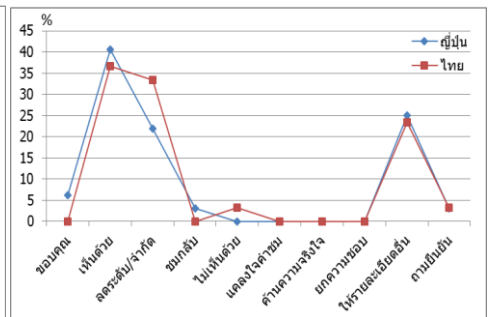
ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อในการเลี้ยงคำชมที่เกี่ยวกับความสามารถ

S3TF2:	“จริงหรวะ เมื่อกี้โคตรตื่นเต้นเลยอะ”	(ถามขอคำยืนยัน + ให้รายละเอียดอื่น)
S3JF2:	“ありがとうございます。...さんの協力のおかげです。” [Arigatou gozaimasu. ...san no kyouryoku no okage desu.] “ขอบคุณมากค่ะ. เป็นเพราะคุณ...ช่วยต่างหาก。”	(ขอบคุณ + ยกความดีความชอบ ให้ผู้อื่น)

3.2.4 การตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของ

รูปที่ 8 กลวิธีหลักในการตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของ

รูปที่ 9 กลวิธีย่อยในการตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของ

ในการตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของนั้น จากรูปที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นยังคงมีรูปแบบที่สอดคล้องกัน นั่นคือ รับคำถามมากที่สุดในปริมาณที่พอๆ กัน รองลงมาคือการเลียงคำถาม และการปฏิเสธคำถามพบเพียงในผู้พูดชาวไทยเท่านั้น

เมื่อพิจารณาการย่อยในรูปที่ 9 จะเห็นได้ว่า ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นใช้กลวิธีย่อยในการรับคำถามที่เกี่ยวกับความเป็นเจ้าของสอดคล้องกันคือ นิยมใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นด้วย และการละครับ/จำกัดคุณสมบัติสิ่งที่ถูกชม ส่วนในการเลียงคำถามนั้น พบว่ากลวิธีย่อยที่ นิยมมากที่สุด ในผู้พูดทั้งสองภาษาคือ การเปลี่ยนประเด็นไปพูดเรื่องอื่นหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมเป็นกลวิธีที่ใช้มากกว่ากลวิธีย่อยในการเลียงแบบอื่นๆ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า การชมเกี่ยวกับสิ่งของ มี “ช่องทาง” ที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งของ เช่น สถานที่ซื้อ วันที่ซื้อ รุ่นสินค้า ราคา ฯลฯ ให้ผู้ถูกชมที่เป็นเจ้าของสิ่งของเลียงไปพูดประเด็นอื่นที่ไม่เกี่ยวกับคุณสมบัติที่ถูกชมได้ง่ายและหลากหลายกว่า การชมในสถานการณ์อื่นๆ ส่วนการปฏิเสธคำถามที่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของไม่เป็นที่นิยมในผู้พูดทั้งสองกลุ่ม โดยจากข้อมูลไม่พบการใช้กลวิธีนี้ในผู้พูดชาวญี่ปุ่น และพบน้อยมากในผู้พูดชาวไทยซึ่งพบเพียงการใช้ถ้อยคำแสดงความไม่เห็นด้วยเท่านั้น การใช้กลวิธีย่อยต่างๆ ในการตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของแสดงในตัวอย่างด้านล่าง

ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อในการรับคำชมที่เกี่ยวกับความเป็นเจ้าของ

S4TF5:	“แน่นอน นี่เลือกมาแล้วนะ hahaha”	(เห็นด้วย + จำกัด คุณสมบัติสิ่งที่ถูกชม)
S4TF9:	“ใช่ ที่ซื้อเพราะมีฟังก์ชันเยอะนี่แหละ และเราได้ ศึกษารายละเอียดก่อนซื้อแล้วละ”	(เห็นด้วย + จำกัด)
S4JF6:	“いいでしょ。oo で買ったら xx より安かったよ。” [li desho. oo de kattara xx yori yasukatta yo.] “ดีใช่มั้ยล่ะ. ถ้าซื้อที่ oo ละก็ถูกกว่าที่ xx อีกนะ.”	(เห็นด้วย + ให้รายละเอียดอื่น)
S4JF9:	“でしょ?” [Desho] “ใช่มั้ยล่ะ?”	(เห็นด้วย)
S4JM9:	“そうだね。すごよね。携帯はどんどん進化し てるね。” [Sou da ne. Sugoi yo ne. Keitai wa dondon shinka shiteru ne.] “นั่นสินะ. สุดยอดไปเลย. มือถือก็พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ นะ.”	(เห็นด้วย+เห็นด้วย+ อธิบายสิ่งที่ถูกชม)

ตัวอย่างการใช้กลวิธีย่อในการเลี้ยงคำชม

S4TM3:	“เนี่ยจนเลยนะเพื่อเครื่องนี้เนี่ย”	(ให้ข้อมูลอื่น)
S4TF8:	“อ้าวหรอ เราเองยังไม่เคยเล่นเลย เหาๆ”	(ถามขอคำยืนยัน + ให้ข้อมูลอื่น)
S4JF1:	“まだ使いこなせてないんだけど楽しいよ!” [Mada tsukai konasete nain da kedo tanoshii yo!] “ยังใช้ไม่ค่อยคล่องเท่าไรแต่ก็สนุกสินะ.”	(ให้ข้อมูลอื่น)
S4JF10:	“でっしょ〜高かったもん!” [Desho~? takakatta mon!] “ใช่มั้ยล่ะ~? สมกับที่ราคาแพงเลย!”	(เห็นด้วย + ให้ข้อมูลอื่น)

จากตัวอย่างข้างต้น มีประเด็นที่ต้องอธิบายเกี่ยวกับถ้อยคำในการตอบคำชมในภาษาญี่ปุ่น นั่นคือ ในตัวอย่าง S4JF6 “いいでしょ。” [li desho.] ‘ดีใช่มั้ยล่ะ.’ และ S4JF9 “でしょ?” [desho?] ‘ใช่มั้ยล่ะ?’ ในภาษาญี่ปุ่นไม่จัดเป็นการถามเพื่อขอคำยืนยันซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งในการเลี้ยงคำชม แต่จัดอยู่ในกลวิธีการใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นด้วยกับคำชมซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งในการรับคำชม ถึงแม้การพูดถ้อยคำนี้จะอยู่ในรูปประโยคคำถามก็ตาม แต่โดยนัยของการใช้ถ้อยคำรูปแบบนี้เป็นการถามโดยคาดหวังว่าผู้ฟังเห็นด้วยกับผู้พูด เป็นการตอบสนองต่อถ้อยคำก่อนหน้าเพื่อแสดงความเห็นด้วย ซึ่งต่างจากการใช้ “そうなのかな?” [Sou nano kana?] ‘อย่างนั้นหรือ?’ หรือ “そうかな?” [Sou kana] ‘จริงหรือ?’ ที่แสดงถึงความไม่มั่นใจของผู้พูด จึงถามซ้ำเพื่อต้องการคำตอบยืนยัน ถ้อยคำแบบหลังนี้จัดอยู่ในกลวิธีการถามเพื่อขอคำยืนยันซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่ง

ของกลวิธีการเลี้ยงคำชม (Yutaka Tomioka, p.c.) ส่วนการตอบคำชมในตัวอย่าง S4TM3 “เนี่ยจนเลยนะเพื่อเครื่องนี้เนี่ย” นั้น เนื่องจากในสถานการณ์นี้เป็นการชมเกี่ยวกับ “ฟังก์ชัน” และ “ความทันสมัย” ของโทรศัพท์มือถือ คำตอบใน S4TM3 “เนี่ยจนเลยนะเพื่อเครื่องนี้เนี่ย” ไม่ได้พูดถึงเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังชม แต่เลี่ยงประเด็นไปให้ข้อมูลอื่นคือ “ราคา” (ราคาของโทรศัพท์แพงมากจนทำให้จนเมื่อซื้อ) เช่นเดียวกับ S4TF8 “อ้าวหอร เราเองยังไม่เคยเล่นเลย เทอๆ” และ S4JF1 “まだ使いこなせてないんだけど楽しいよ!” [Mada tsukai konasete nain da kedo tanoshii yo] “ยังใช้ไม่ค่อยคล่องเท่าไรแต่ก็สนุกดีนะ.” ที่เปลี่ยนไปให้ข้อมูลเรื่อง “การใช้/การเล่น” การตอบการชมทั้งสองถ้อยคำนี้ จึงจัดอยู่ในกลวิธีการให้ข้อมูลอื่นประเด็นไปให้ข้อมูลอื่นซึ่งจัดเป็นกลวิธีในการเลี้ยงคำชม

3.3 การใช้กลวิธีร่วมในการตอบคำชม

จากตัวอย่างการตอบคำชมที่แสดงในข้อ 3.1 และ 3.2 ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นไม่ได้ใช้กลวิธีเพียงกลวิธีเดียวในการตอบคำชม มักใช้มากกว่าหนึ่งกลวิธีร่วมกันเพื่อตอบคำชม ลักษณะเช่นนี้ ผู้วิจัยเรียกว่า **กลวิธีร่วม** (combination strategies) โดยกลวิธีร่วมนี้ อาจเป็นกลวิธีย่อยในกลวิธีหลักเดียวกัน หรือกลวิธีย่อยจากคนละกลวิธีหลักก็ได้ การพิจารณาการใช้กลวิธีร่วมนี้ ผู้วิจัยจะนับจำนวนตามรูปแบบ (pattern) ที่ปรากฏใช้ โดยพิจารณาทั้งจำนวนและลำดับของกลวิธี กล่าวคือ พิจารณาว่าในการตอบการชม 1 ครั้ง ผู้บอกภาษาใช้กลวิธีย่อยใดบ้าง จำนวนกี่ครั้ง และมีลำดับอย่างไร เช่น “うれしい! 褒めてくれてありがとう。” [Ureshii! Homete kurete arigatou.] ‘ดีใจจัง! ขอขอบคุณที่ชมนะ’ (S1JF7) ทั้ง ‘ดีใจจัง’ และ ‘ขอขอบคุณที่ชมนะ’ จัดเป็นการใช้กลวิธีร่วม 1 รูปแบบ โดยเป็นการใช้กลวิธีการขอบคุณ/ซาซึ่งต่อคำชมซ้อนกัน (‘ดีใจจัง!’ + ‘ขอขอบคุณที่ชมนะ’) ส่วนในกรณีที่มีการสลับลำดับของกลวิธี ผู้วิจัยจะถือเป็นคนละรูปแบบ เช่น “本当にがんばったからさー。ありがとう。” [Hontou ni ganbatta kara sa. Arigatou.] ‘ก็เพราะพยายามมานานะ. ขอปโใจนะ.’ (S3JM2) จัดเป็นกลวิธีร่วม 1 รูปแบบที่ประกอบด้วยกลวิธีลดระดับ/จำกัดคุณสมบัติสิ่งที่ถูกชม (‘ก็เพราะพยายามมานานะ’) + กลวิธีขอบคุณ/ซาซึ่งต่อคำชม (‘ขอปโใจนะ’) ซึ่งต่างจาก “ありがとう。がんばって準備をしたからさ。” [Arigatou. Ganbatte junbi o shita kara ne.] ‘ขอปโใจนะ. ก็เพราะพยายามเตรียมตัวมานานะ.’ (S3JM6) ซึ่งจัดเป็นกลวิธีร่วมอีก 1 รูปแบบที่ต่างกัน เนื่องจากลำดับการใช้กลวิธีต่างกัน โดยประกอบด้วยกลวิธีขอบคุณ/ซาซึ่งต่อคำชม (‘ขอปโใจนะ’) + กลวิธีลดระดับ/จำกัดคุณสมบัติสิ่งที่ถูกชม (‘ก็เพราะพยายามเตรียมตัวมานานะ.’) เป็นต้น

จากข้อมูลทั้งหมดพบว่า ส่วนใหญ่ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นมักใช้กลวิธีร่วมเพียง 2 กลวิธี และไม่เกิน 3 กลวิธี โดยการใช้กลวิธีร่วม 3 กลวิธี พบใช้ไม่มากนัก พบเพียง 13% ของรูปแบบการใช้กลวิธีร่วมทั้งหมด (4 รูปแบบ จากกลวิธีร่วมทั้งหมด 31 รูปแบบ) นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้พูดชาวญี่ปุ่นใช้รูปแบบกลวิธีร่วมที่หลากหลายกว่าผู้พูดชาวไทย โดยพบ 20 รูปแบบในผู้พูดชาว

ญี่ปุ่น และ 11 รูปแบบในผู้พูดชาวไทย ทั้งนี้ รูปแบบกลวิธีร่วมที่ผู้พูดทั้งสองภาษาใช้มากที่สุด 4 รูปแบบแรกแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 กลวิธีร่วมที่มีความถี่สูงสุด 4 รูปแบบแรกในผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่น

ผู้พูดชาวไทย	ร้อยละ	ผู้พูดชาวญี่ปุ่น	ร้อยละ
เห็นด้วย + ลดระดับ/จำกัด (รับ-รับ)	35	ถามขอคำยืนยัน + ขอบคุณ (เลี้ยง-รับ)	14.60
ถามขอคำยืนยัน + ขอบคุณ (เลี้ยง-รับ)	15	ขอบคุณ + ขอบคุณ (รับ-รับ)	12.20
ถามขอคำยืนยัน + ให้ข้อมูลอื่น (เลี้ยง-เลี้ยง)	10	ขอบคุณ + ลดระดับ/จำกัด (รับ-รับ)	9.70
		เห็นด้วย + ลดระดับ/จำกัด (รับ-รับ)	7.32

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า กลวิธีร่วมที่ผู้พูดชาวไทยนิยมกล่าวถ้อยคำแสดงความเห็นด้วยกับคำชมตามด้วยการลดระดับ/จำกัดคุณสมบัติสิ่งที่ถูกชมมากที่สุด (35%) และใช้ในปริมาณมากกว่าอีก 2 รูปแบบกลวิธีร่วมมาก นั่นคือ การถามขอคำยืนยันตามด้วยการขอบคุณ (15%) หรือตามด้วยการเปลี่ยนประเด็นไปให้ข้อมูลอย่างอื่น (10%) แสดงลักษณะที่ค่อนข้างเป็นแบบแผนในการตอบคำชมในผู้พูดชาวไทย เมื่อเทียบกับรูปแบบการใช้กลวิธีร่วมในผู้พูดชาวญี่ปุ่น ซึ่งแต่ละรูปแบบไม่ต่างกันมากนัก โดยรูปแบบกลวิธีร่วมที่ผู้พูดชาวญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุด คือ การถามเพื่อขอคำยืนยันตามด้วยการแสดงความขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำชม (14.60%) รองลงมาคือ การแสดงความขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำชมซ้อนกัน (12.20%) โดยใช้กลวิธีร่วมทั้ง 2 กลวิธีนี้ในปริมาณพอๆ กัน ส่วนอีก 2 กลวิธีร่วมที่ใช้น้อยลงมา คือ การขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำชม (9.7%) และการเห็นด้วยกับคำชมตามด้วยการลดระดับ/จำกัดคุณสมบัติสิ่งที่ถูกชม (7.32%)

นอกจากนี้ จากตารางที่ 3 จะเห็นว่า รูปแบบกลวิธีร่วมที่ผู้พูดทั้งสองภาษาใช้เหมือนกันมี 2 รูปแบบ นั่นคือ กลวิธีร่วมการเห็นด้วย + การลดระดับ/จำกัดคำชม และกลวิธีร่วมการถามขอคำยืนยัน + การขอบคุณ และเมื่อพิจารณาในแง่ของกลวิธีย่อยที่นิยมใช้ในผู้พูดทั้งสองภาษา จะเห็นได้ว่า กลวิธีการขอบคุณปรากฏเป็นองค์ประกอบในกลวิธีร่วมมากที่สุด รองลงมาคือการลดระดับ/จำกัดคำชม และการเห็นด้วยกับคำชมซึ่งทั้งหมดเป็นกลวิธีย่อยในกลวิธีหลักในการรับคำชม และยังเห็นได้ว่า ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นมักใช้รูปแบบกลวิธีร่วมการรับคำชมตามด้วยการรับคำชม (รับ-รับ) มากที่สุด รองลงมาคือการกล่าวเลี้ยงก่อนจะรับคำชม (เลี้ยง-รับ) ซึ่งสอดคล้องกับที่ถางและจาง (Tang and Zhang, 2009) อธิบายว่า ในการใช้กลวิธีร่วม เป็นธรรมดาที่ผู้ถูกชมมักจะเลี้ยงหรือปฏิเสธก่อนจะรับคำชม มากกว่าจะที่จะปฏิเสธโดยสิ้นเชิง หรือรับแล้วค่อยปฏิเสธทีหลัง (น.335-337) รูปแบบกลวิธีร่วมต่างๆ ที่อธิบายมานี้ แสดงในตัวอย่างด้านล่าง

ตัวอย่างการใช้กลวิธีร่วมในการตอบคำถามของผู้พูดชาวไทย

- [การแสดงความเห็นด้วย] + [การลดระดับ/จำกัดคุณสมบัติสิ่งที่ถูกชม] (รับ + รับ)

S4TF2: [อืม] [แต่ขั้นก็ใช้แค่ไม่กี่อย่างหรอก แค่รับสายกับโทรออก หรือเล่นเกมบ้างเวลาว่างๆ]

- [การถามขอคำยืนยัน] + [การขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำถาม] (เลียง + รับ)

S1TF1: [จริงหรือ...] [ขอบใจมากจ๊ะ]

- [การถามขอคำยืนยัน] + [การให้ข้อมูลอื่น] (เลียง-เลียง)

S3TF2: [จริงหรือวะ] [เมื่อไหร่โคตรตื่นเต้นเลยอะ]

ตัวอย่างการใช้กลวิธีร่วมในการตอบคำถามของผู้พูดชาวญี่ปุ่น

- [การถามขอคำยืนยัน] + [การขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำถาม] (เลียง-รับ)

S1JM1: “[あ、そう？][ありがとうございます。]” [A, sou?] [Arigatou gozaimasu.]
[อ๊ะ หรือ?] [ขอบคุณมากครับ]

- [การขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำถาม] + [การขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำถาม] (รับ-รับ)

S1JF5: “[ありがとう。][気がついてくれてうれしいわ。]”

[Arigatou.] [Ki ga zuite kurete ureshii wa.]

[ขอบใจ] [ดีใจจังที่สังเกตด้วย]

- [การขอบคุณ/ซาบซึ้งต่อคำถาม] + [การลดระดับ/จำกัดคุณสมบัติของสิ่งที่ถูกชม] (รับ-รับ)

S3JF10: “[ありがとう。][これ以上良くはできません。]”

[Arigatou.] [Kore ijou yoku wa dekimasen.]

[ขอบใจจ๊ะ] [นอกเหนือไปจากนี้ก็ทำไม่ได้แล้วละ]

- [การเห็นด้วยกับคำถาม] + [การลดระดับ/จำกัดคุณสมบัติของสิ่งที่ถูกชม] (รับ-รับ)

S4JM10: “[そうだね。][新しい携帯はすごいよね。]”

[Sou da ne.] [Atarashii keitai wa sugoi yo ne.]

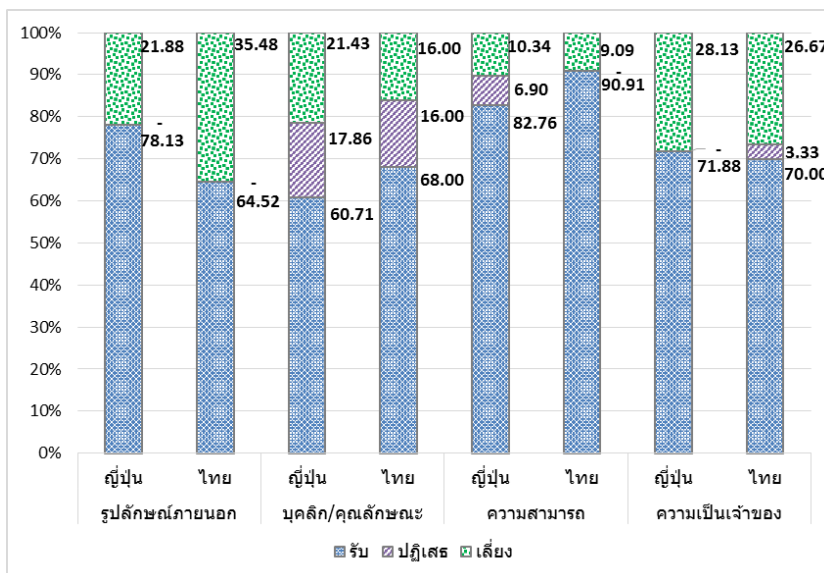
[นั่นสินะ] [มือถือใหม่นี้มันสุดยอดเลย]

4. สรุปและอภิปราย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการตอบคำถามในวัฒนธรรมเอเชียเหมือนกัน คือ ในผู้พูดเจ้าของภาษาชาวไทยและชาวญี่ปุ่น เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านกลวิธีการตอบคำถามทั้งกลวิธีหลัก (มหภาค) และกลวิธีย่อย (จุลภาค) โดยมีสมมติฐานว่า การตอบคำถามในผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นวัฒนธรรมเอเชียทั้งคู่นั้น น่าจะมีรูปแบบกลวิธีในการตอบคำถามในระดับมหภาค คล้ายคลึงกัน คือ ใช้การเลียงคำถามมากที่สุด รองลงมาคือ การปฏิเสธ และการยอมรับคำถามน้อยที่สุด โดยถึงแม้จะมีความเหมือนกันในระดับมหภาค แต่น่าจะมีความแตกต่างในระดับจุลภาค

ในการตอบคำชม และน่าจะสะท้อนให้เห็นค่านิยมร่วมของวัฒนธรรมเอเชีย (มหภาค) และความเฉพาะเชิงวัฒนธรรมในแต่ละภาษา (จุลภาค) ด้วย

ผลการศึกษาพบว่า ในระดับมหภาค กลวิธีหลักในการตอบคำชมในทุกสถานการณ์ของทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นมีลักษณะสอดคล้องกัน แต่ส่วนทางกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยคาดไว้ในแง่ของปริมาณ นั่นคือ ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีการรับคำชมมากที่สุด รองลงมาคือการเลี้ยงคำชม และการปฏิเสธคำชมน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม ปริมาณการใช้กลวิธีหลักของผู้พูดทั้งสองภาษาในการตอบคำชมในทั้ง 4 สถานการณ์ยังมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ดังแสดงสรุปเปรียบเทียบการตอบคำชมทั้ง 4 สถานการณ์ในรูปที่ 10

รูปที่ 10 สัดส่วนการใช้กลวิธีหลักในการตอบคำชมใน 4 สถานการณ์ของผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่น

จากรูปที่ 10 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกลวิธีที่ใช้ในการตอบคำชมของผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นในทั้ง 4 สถานการณ์ จะเห็นได้ว่า ไม่พบการปฏิเสธ การชมเกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอกเลยในผู้พูดทั้งสองภาษา แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดทั้งสองภาษาไม่นิยมปฏิเสธคำชมเกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอก แต่กลับพบว่า ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นใช้กลวิธีการเลี้ยงและการปฏิเสธคำชมมากที่สุดใน การชมเกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติ ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ผู้พูดทั้งสองภาษาอาจเขินอายเมื่อถูกชมเกี่ยวกับบุคลิก/คุณสมบัติมากกว่าการชมด้านอื่นๆ ในขณะที่ การชมเกี่ยวกับความสามารถ เป็นสถานการณ์การชมที่ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นใช้กลวิธีการรับคำชมมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการชมเกี่ยวกับความสามารถเป็นเรื่องง่ายต่อการยอมรับในทั้งสองวัฒนธรรม ส่วนการชมเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของ ผู้พูดทั้งสองภาษานิยมใช้กลวิธีการเลี้ยงคำชมมากกว่าสถานการณ์อื่นๆ อีก 3

สถานการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการชมในสถานการณ์นี้มี “ช่องทาง” ที่เป็นข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งของ เช่น สถานที่ซื้อ วันที่ซื้อ รุ่นสินค้า ราคา ฯลฯ ให้ผู้ถูกชมที่เป็นเจ้าของสิ่งของเลี้ยงไปพูดประเด็นอื่นที่ไม่เกี่ยวกับ คุณสมบัติที่ถูกชมได้ง่ายกว่าการชมในสถานการณ์อื่นๆ

จากที่กล่าวมานี้ อาจสรุปอีกลักษณะหนึ่ง (ในแง่ของกลวิธีหลัก) ได้ว่า ผู้พูดทั้งสองภาษา *รับคำชม* มากที่สุดในการชมเกี่ยวกับความสามารถ และน้อยที่สุดในการชมเกี่ยวกับบุคลิก/คุณลักษณะ *ปฏิเสธคำชม* มากที่สุดในการชมเกี่ยวกับบุคลิก/คุณลักษณะ และน้อยที่สุด(คือไม่ปฏิเสธเลย)ในการชมเกี่ยวกับบุคลิกภายนอก และ *เลี้ยงคำชม* มากที่สุดในการชมเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของ พอๆ กับการชมเกี่ยวกับบุคลิกภายนอก และน้อยที่สุดในการชมเกี่ยวกับความสามารถ

นอกจากความแตกต่างในแง่ของสถานการณ์การชมแล้ว ในระดับจุลภาค กลวิธีย่อยที่ผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นใช้ในการตอบคำชมในสถานการณ์ต่างๆ ก็มีความแตกต่างกัน โดยผู้ถูกชมอาจใช้กลวิธีย่อยมากกว่าหนึ่งกลวิธีในการตอบคำชม ซึ่งในที่นี้เรียกว่าการใช้ *กลวิธีร่วม* ทั้งนี้ แม้รูปแบบกลวิธีร่วมที่ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นใช้จะแตกต่างกัน (ชนิดของกลวิธีย่อยและลำดับการใช้) แต่สอดคล้องกันในแง่ของกลวิธีย่อยที่เป็นองค์ประกอบในกลวิธีร่วมรูปแบบต่างๆ โดยกลวิธีย่อยที่ผู้พูดทั้งสองภาษานิยมใช้มากที่สุดคือ การขอบคุณหรือแสดงความซาบซึ้งต่อคำชม รองลงมาคือ การลดระดับ/จำกัดคำชม และการใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นด้วยกับคำชมพอๆ กัน ซึ่งทั้งสามกลวิธีย่อยนี้จัดอยู่ในกลวิธีหลักในการรับคำชม และสุดท้ายคือ การถามเพื่อขอคำยืนยันซึ่งเป็นกลวิธีย่อยของกลวิธีหลักในการเลี้ยงคำชม

การที่ทั้งผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีย่อยเหล่านี้ในการตอบคำชม สอดคล้องกับที่พอมเมอร์แซ (Pomerantz, 1978) อธิบายว่า ในสถานการณ์การชมนั้น ผู้ถูกชมจะต้องแก้ไขข้อขัดแย้งภายใต้เงื่อนไขการสนทนา โดยแรงกดดันด้านหนึ่งคือการแสดงความเห็นด้วยกับถ้อยคำก่อนหน้า (คำชม) ซึ่งเป็นคำตอบที่ผู้กล่าวชมคาดหวัง ในขณะเดียวกัน แรงกดดันอีกด้านหนึ่ง ผู้ถูกชมก็ต้องพยายามหลีกเลี่ยง หรือลดการยกยอตัวเองด้วยการลดระดับคำชม (ถ่อมตัว) หรือใช้กลวิธีอื่นๆ ในการตอบคำชมด้วย แรงกดดันทั้งสองด้านนี้เอง แสดงให้เห็นถึงคติ (maxim) สองข้อใน *หลักการความสุภาพ* (Politeness Principle) ที่เสนอโดยลีช (Leech, 1983) นั่นคือ *คติความเห็นด้วย* (Agreement Maxim) ที่กล่าวว่า “ลดความไม่เห็นด้วยระหว่างตนเองและผู้อื่น: เพิ่มความเห็นด้วยระหว่างตนเองและผู้อื่น” (Minimize disagreement between self and other: maximize agreement between self and others.) และ *คติความถ่อมตน* (Modesty Maxim) ที่กล่าวว่า “ชื่นชมตัวเองให้น้อย: ถ่อมตัวให้มาก” (Minimize praise of self: Maximize dispraise of self.) (น.132) ซึ่งคติทั้งสองข้อนี้ สะท้อนอยู่ในรูปแบบการตอบคำชมของผู้พูดชาวไทยและชาวญี่ปุ่นในการศึกษาครั้งนี้ที่นิยมใช้กลวิธีการรับคำชมและเลี้ยงคำชมมากกว่าการปฏิเสธคำชม และในการศึกษาการตอบคำชมที่ผ่านมาในของผู้พูดภาษาต่างๆ ทั้งในภาษาเดียวและการเปรียบเทียบข้ามภาษา ที่พบว่า กลวิธีการรับคำชมและกลวิธีการเลี้ยงคำชมเป็นกลวิธีที่นิยมใช้มากกว่ากลวิธีการปฏิเสธคำชม (Daikuhara, 1986; Holmes, 1986; Herbert, 1989; Herbert & Straight, 1989;

Chen, 1993; Gajeaseni, 1994; Nelson, Al-Batal and Echols, 1996; Tang and Zhang, 2009)

อย่างไรก็ดี งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการตอบคำชมในสถานการณ์ที่ผู้ชมและผู้ถูกชมที่มีสถานะและระยะห่างทางสังคมเท่ากัน นั่นคือ ระหว่างเพื่อนที่สนิทกัน หากเปลี่ยนสถานะหรือปัจจัยทางสังคมอื่นๆ เช่น ระบุเพศของผู้ชมและผู้ถูกชม เปลี่ยนเชื้อชาติ (ภาษา) หรือเปลี่ยนสถานการณ์ที่ชม ผลการศึกษาที่ได้อาจต่างออกไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อีราภรณ์ รติธรรมกุล ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในงานวิจัยนี้ ในส่วนของแบบเติมเต็มปริจเฉท ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณยุทากะ โทมิโอกะ (Mr. Yutaka Tomioka) เป็นอย่างสูงที่กรุณาแปลแบบเติมเต็มปริจเฉทภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น ส่งต่อแบบเติมเต็มปริจเฉทไปยังผู้บอกภาษาชาวญี่ปุ่นทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ตรวจทานความถูกต้องคำตอบจากแบบสอบถามที่แปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่งในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณคุณวิศรา จันทร์รัฐ อย่างยิ่งที่กรุณาแปลคำตอบคำชมของผู้บอกภาษาชาวญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยอย่างซื่อตรง ทำหน้าที่สุดผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณณิชา กลิ่นขจร คุณสุริยะ ศิริพรหม คุณธราทอง แจ่มพิบูลย์ คุณนิธิพร แก้วสว่าง และคุณฐาภา เทิดธรรมธร ที่กรุณาส่งต่อแบบเติมเต็มปริจเฉททางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้บอกภาษาชาวไทย สุดท้าย ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบแบบเติมเต็มปริจเฉททั้งชาวญี่ปุ่นและชาวไทยทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและกรุณาสละเวลาในการตอบแบบเติมเต็มปริจเฉท ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เชิงอรรถ

¹ ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า “การตอบคำชม” ในงานวิจัยชิ้นนี้เพื่อแทนคำว่า “compliment response” ในภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่เลือกคำว่า “การตอบสนองคำชม” เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ใช้การเก็บข้อมูลจาก *การเติมเต็มปริจเฉท* (Discourse Completion Task: DCT) จึงไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงการเพิกเฉย (ignoring) ซึ่งจัดเป็นกลวิธีหนึ่งในการตอบสนองคำชมได้ อย่างไรก็ตาม นักวิจัยชาวไทยบางคนใช้คำว่า “การยอมรับคำชม” เพื่อแทนคำว่า “compliment response” ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าอาจทำให้นึกไปถึง “การรับ” (accepting the compliment) ซึ่งเป็นเพียงกลวิธีหนึ่งในการตอบคำชมได้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้คำว่า “การตอบคำชม” แทน เพราะน่าจะสื่อถึงการตอบถ้อยคำชม ทั้งการตอบรับ การปฏิเสธ หรือการตอบเลี่ยงคำชมได้ชัดเจนกว่า (รายละเอียดในส่วนที่ 2.1)

² คำว่า “พาหสัมพันธ์” เป็นศัพท์ภาษาไทยที่สุตาพร ลักษณะินาวิน คิดขึ้น สำหรับคำว่า “phatic expression” ในภาษาอังกฤษ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532) อธิบายว่า พาหสัมพันธ์

เป็นภาษาที่คนในสังคมใช้ตามมารยาทสังคม เพื่อรักษาสัมพันธภาพกับคนอื่นๆ ไว้ และเป็นเพียงการพูดที่แทบจะไม่มี ความหมายซึ่งผู้ฟังก็ไม่ถือความหมายจริงจัง เพราะวัตถุประสงค์หลักของพหุสัมพันธ์ไม่ใช่เพื่อสื่อสารเนื้อความไปยังผู้ฟัง แต่เพื่อแสดงให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดเห็นว่าคุณผู้ฟังอยู่ที่นั่น เช่น คำทักทาย *How are you?* ในภาษาอังกฤษ หรือ *ไปไหนมา* ในภาษาไทย (น.59)

³ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยแปล “qualifying” เป็นภาษาไทยว่า “การจำกัด” ตามความหมายหนึ่งของ *qualify* ที่เป็นสกรรณกริยา: “to limit the strength or meaning of a statement” (Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2013) ซึ่งเป็นความหมายที่น่าจะสอดคล้องกับ “การลดระดับ” (downgrading) ตามที่โฮล์มส์ (Holmes, 1986) จัดให้เป็นกลวิธีเดียวกัน (ใช้เครื่องหมาย “/”)

⁴ ในวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาอังกฤษ ถ้อยคำนี้จัดเป็นการปฏิเสธคำชม ไม่ใช่การถามเพื่อต้องการคำตอบ (Holmes, 1986, pp.492-493)

⁵ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยแปล “challenge” เป็นภาษาไทยว่า “การค้าน” ตามความหมายหนึ่งของ *challenge* ที่เป็นสกรรณกริยา: “dispute the truth or validity of” (Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, 2015) ซึ่งเป็นความหมายที่น่าจะสอดคล้องกับการที่โฮล์มส์ (Holmes, 1986) จัดให้กลวิธีนี้เป็นกลวิธีย่อยในการปฏิเสธคำชม

⁶ นอกจากกลวิธี 3.1-3.3 นี้ โฮล์มส์ (Holmes, 1995) ยังกล่าวถึงกลวิธีย่อยอีก 2 กลวิธี ซึ่งจัดอยู่ในกลวิธีการเลี่ยง คือ *การเพิกเฉย* (ignoring) เช่น การนิ่งเฉยหรือเปลี่ยนหัวข้อการสนทนา และ *การเลี่ยงอย่างมีต้นสายปลายเหตุ* (legitimate evasion) เช่น การตอบคำถามที่ตามหลังคำถามในผลัดก่อนหน้านั้น หรือการกล่าวขอตัวไปทำธุระอย่างอื่น กลวิธีย่อย 2 กลวิธีนี้ผู้วิจัยไม่ได้นำมาใช้และไม่พบจากการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากข้อจำกัดของวิธีการเก็บข้อมูลจากการเติมเต็มปริจเฉท (ดู 2.2) ไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงการตอบสนอง (respond) คำชมด้วยกลวิธีย่อย 2 กลวิธีที่กล่าวมาได้ อย่างไรก็ตาม โฮล์มส์ (Holmes, 2008) อธิบายว่ากลวิธีย่อยดังกล่าวอาจพบได้ หากใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบจากการสนทนาในปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติด้วยวิธีการอัดเสียงหรือบันทึกวีดิทัศน์การสนทนา และใช้การวิเคราะห์บทสนทนา (conversation analysis) หรือการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์เชิงภาษาศาสตร์สังคม (interactional sociolinguistics) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในปริจเฉทวิเคราะห์ (discourse analysis) (น.372-378)

เอกสารอ้างอิง

- กฤษดาวรรณ หงส์ลดาธมภ์ และธีรณัฐ โชคสุวนิช. (2551). *วจนปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงธรรม อินทจักร. (2550). *แนวคิดพื้นฐานด้านวจนปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *ศัพท์วิทยาศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. นนทบุรี: สหมิตรพรินติ้ง.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2532). *คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brown, P. & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cambridge Advanced Learner's Dictionary* (4th edition). (2013). Cambridge: Cambridge University Press.
- Chen, R. (1993). Responding to compliments: a contrastive study of politeness strategies between American English and Chinese speakers. *Journal of Pragmatics* 20 (1), 49-75.
- Daikuhara, M. (1986). A study of compliments from a cross-cultural perspective: Japanese vs. American English. *Working Papers in Educational Linguistics* 2 (2), 103-134.
- Gajaseni, C. (1994). How Americans and Thais respond to compliments. Paper presented at the *Annual Meeting of the International Conference on Pragmatics and Language Learning* 8th, Urbana, IL, March 31-April 2, 1994. [ERIC Document Reproduction Service No. ED 378 840]
- Golato, A. (2003). Studying compliment responses: a comparison of DCTs and recordings of naturally occurring talk. *Applied Linguistics* 24 (1), 90-121.
- Herbert, R. K. (1989). The ethnography of English compliments and compliment responses: a contrastive sketch. In Oleksy, W. (ed.), *Contrastive Pragmatics* (p.3-35). Amsterdam: John Benjamins.
- Herbert, R. K. & Straight, S. H. (1989). Compliment-rejection versus compliment-avoidance: listener-based versus speaker-based pragmatic strategies. *Language and Communication* 9 (1), 35-47.
- Hobbs, P. (2003). The medium is the message: politeness strategies in men's and women's voice mail messages. *Journal of Pragmatics* 35 (2), 243-262.
- Holmes, J. (1986). Complements and compliment responses in New Zealand English. *Anthropological Linguistics* 28(4), 485-508.

- Holmes, J. (1988). Paying compliments: a sex preferential positive politeness strategy. *Journal of Pragmatics* 12(3), 445-465.
- Holmes, J. (1993). New Zealand women are good to talk to: an analysis of politeness strategies in interaction. *Journal of Pragmatics* 20(2), 91-116.
- Holmes, J. (1995). *Women, Men and Politeness*. London: Longman.
- Holmes, J. (2008). *An Introduction to Sociolinguistics* (3rd edition). London: Pearson Education.
- Leech, G. N. (1983). *Principles of Pragmatics*. London: Longman.
- Lorenzo-Dus, N. (2001). Compliment responses among British and Spanish university students: a contrastive study. *Journal of Pragmatics* 33(1), 107-127.
- Manes, J. (1983). Compliments: a mirror of cultural values. In Wolfson, N. and Judd, E. (eds.), *Sociolinguistics and Language Acquisition*. Rowley, MA: Newbury House, 96-102.
- Nelson, G. L., Al-Batal, M. and Echols, E. (1996). Arabic and English compliment responses: potential for pragmatic failure. *Applied Linguistics* 17 (4), 411-432.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (9th edition). (2015). Oxford: Oxford University Press.
- Pomerantz, A. (1978). Compliment responses: notes on the co-operation of multiple constraints. In Schenkein, J. (ed.), *Studies in the Organization of Conversational Interaction*. New York: Academic Press, 79-112.
- Tang, C. H. & Zhang, G. Q. (2009). A Contrastive study of compliment responses among Australian English and Mandarin chinese speakers. *Journal of Pragmatics* 41, 325-345.
- Urano, K. (2000). Negative pragmatic transfer in compliment responses by Japanese learners of English: a research proposal. *Shinshu University Research on Communication and Language Education* (SURCLE) 2, 27-38.
- Wolfson, N. (1983). An empirically based analysis of complimenting in American English. In Wolfson, N. and Judd, E. (eds.), *Sociolinguistics and Language Acquisition*. Rowley, MA: Newbury House, 82-95.
- Yu, M. C. (2003). On the universality of face: evidence from Chinese compliment response behavior. *Journal of Pragmatics* 35, 1679-1710.

ภาคผนวก (ก) แบบเติมเต็มปริจเฉทภาษาไทย

แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบการศึกษาในภาคินพนธ์
ของนิสิตบัณฑิตศึกษา ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามจะถูกเก็บเป็นความลับเฉพาะผู้วิจัย

คำอธิบายในการตอบแบบสอบถาม: คลิกบริเวณพื้นที่สีเทาเพื่อพิมพ์กรอกข้อมูล และคลิกเพื่อเลือก
สำหรับตัวเลือกที่เป็นกล่องสี่เหลี่ยมสีเทา (หากต้องการลบกล่องที่เลือกแล้ว คลิกกล่องนั้นซ้ำแล้วเลือก
กล่องใหม่)

ข้อมูลเบื้องต้น:

1. ชื่อ (หากสะดวก):
2. เพศ: ☐ ชาย ☐ หญิง
3. อายุ: ☐ < 20 ☐ 20-29 ☐ 30-40 ☐ > 40

คำอธิบาย: สมมุติว่าคุณได้รับคำชมในสถานการณ์ 4 สถานการณ์ด้านล่างนี้ คุณจะตอบคำชมในแต่ละสถานการณ์
อย่างไร (ไม่จำกัดเพศของคนที่ชมคุณ แต่กรุณาสวมตัวว่าเขาเป็นเพื่อนของคุณ)

☐ สถานการณ์ที่ 1:

คุณเปลี่ยนทรงผมใหม่ เมื่อเพื่อนคุณเห็นคุณตัดผมทรงใหม่ เพื่อนคุณชมว่า “เฮ้ย ตัดผมทรงใหม่นี้ ดูเข้ากับแก่มาก”

คุณตอบว่า “” “” “”

☐ สถานการณ์ที่ 2:

เพื่อนของคุณเห็นพลาสเตอร์ที่แขนของคุณจึงถามว่าไปโดนอะไรมา เมื่อคุณตอบว่าเพิ่งไปบริจาคเลือดมา เพื่อนคุณชม
ว่า “แหม...ใจดีจัง”

คุณตอบว่า “” “” “”

☐ สถานการณ์ที่ 3

หลังจากที่คุณนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียนในที่ประชุมเสร็จ ทุกคนในชั้นเรียน/ห้องประชุมปรบมือแสดงความชื่นชม
เพื่อนคุณชมคุณว่า “เฮ้ย เมื่อที่รายงานดีมากอะ สุดยอด เจ๋งมาก”

คุณตอบว่า “” “” “”

☐ สถานการณ์ที่ 4

คุณเพิ่งซื้อโทรศัพท์มือถือมาใหม่ ในขณะที่คุณรับโทรศัพท์ เพื่อนของคุณสังเกตเห็นโทรศัพท์ใหม่นี้จึงขอดู หลังจาก
ทดลองฟังชั่นต่างๆ ในมือถือใหม่ของคุณ เพื่อนคุณชมว่า “โห! เจ๋งมากอะ ฟังชั่นเยอะมาก”

คุณตอบว่า “” “” “”

ขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

このアンケートは、チューーロンコン大学大学院 (タイ)

文学研究科言語学科による語用論 の授業の一部として

回答者から頂いた情報は、調査者のみが使用し、個人が分かる形で表致しません。

回答を入力する際は、グレーの部分にカーソルを合わせてから、入力して下さい。また、選択肢を選ぶ場合にはグレーの部分をクリックするとチェックが入ります。(選りなおす場合は、既に選んである選択肢を再度クリックしてチェックを外してから、新しい選択肢をクリックして下さい。)

1. 名前 (任意): _____

2. 性別: ☐ 男性 ☐ 女性

3. 年齢: ☐ < 20 未満 ☐ 20-29 ☐ 30-40 ☐ >40 以上

以下の 4 つのシチュエーションであなたが褒められたとします。その時、あなたは褒め言葉に対し何と答えますか。その返答を記入して下さい。

(褒める人の性別は問いません。あなたの友人を想定して下さい。)

□ 状況 一

あなたは髪型を変えました。あなたの友人がそれに気づき褒めてくれました。“あ！髪型変えたね。とても似合ってるよ！”

あなたの返答: “ ” “ ”

□ 状況 二

友人は、あなたが腕に絆創膏をしているのに気づき、“どうしたの？”と聞いてきました。“献血をしてきた”と、あなたが答えると友人があなたを褒めました。“優しいね！”

あなたの返答: “ ” “ ”

□ 状況 三

教室 (又は会議) で、あなたが発表 (プレゼンテーション) を行いました。室内の人々は皆、拍手と共にあなたを褒めました。“すごく良い発表だった。○○ (あなたの名前)、すごい！”

あなたの返答: “ ” “ ”

□ 状況 四

あなたは最近、新しい携帯電話を買いました。その事に気づいた友人が、携帯を見せて欲しいと言い、あなたの新しい携帯電話の色々な機能を試してみて褒めました。“わ～！すごい。色んな機能が付いてるね！”

あなたの返答: “ ” “ ”

アンケート調査へのご協力、真にありがとうございました。

ภาคผนวก (ค) ตารางแสดงการคำนวณค่าไคสแควร์ (χ^2)

χ^2 Test for k Independent Samples

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^k \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

เมื่อ O_{ij} เป็นจำนวนความถี่ในแถวที่ i และคอลัมน์ที่ j
 E_{ij} เป็นจำนวนความถี่คาดหวังในแถวที่ i และคอลัมน์ที่ j
 r เป็นจำนวนแถว
 k เป็นจำนวนคอลัมน์

สมมติฐาน $H_o : O_{ij} = E_{ij}$
 $H_a : O_{ij} \neq E_{ij}$

df = $(r-1)(k-1)$, $\alpha = .05$

ตาราง ค1 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติกับกลุ่มอายุ

เชื้อชาติ \ กลุ่มอายุ	20-29	30-40	จำนวนรวม
ญี่ปุ่น	12	8	20
ไทย	16	4	20
จำนวนรวม	28	12	40

df = 1, critical $\chi^2 = 3.841$

$\chi^2 = 1.905$, $\alpha = .05$

ตาราง ค2 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับกลุ่มอายุ

เพศ \ กลุ่มอายุ	20-29	30-40	จำนวนรวม
ชาย	16	4	20
หญิง	12	8	20
จำนวนรวม	28	12	40

df = 1, critical $\chi^2 = 3.841$

$\chi^2 = 1.905$, $\alpha = .05$